

Sběratelské zprávy HK

č. 136-137

(podzim 2013)

TENTO VÝTISK SBĚRATELSKÝCH ZPRÁV HK JE BEZPLATNOU A NEDÍLNOU PŘÍLOHOU AUKČNÍHO KATALOGU č. 132 ČNS, POBOČKY V HRADCI KRÁLOVÉ.

Obsah:

1. *Jiří Šretr*: Výroční schůze pobočky 2.3.2013
2. *Milan Borůvka*: Pamětní konsekrační ražby Constantina I. z let 317 - 318
3. *Jaroslav Syrový, Ivona Syrová*: Jak nekoupit falzum
4. *Lukáš Richtera, Martin Zmrzlý, Jan Macko*: Není všechno falzum, co se netřpytí
5. *Karel Čurda*: Falzum kutnohorského malého groše Rudolfa II.
6. *Milan Borůvka*: Dvě medaile Václava Seidana
7. *Emil Novák*: Dvě pamětní medaile připomínající změnu na Pražském hradě po prezidentských volbách 2013
8. *Martin Foukal*: Královéhradecké ražby Petra Souška, 3. část (2008-2012)
9. *Marek Cajthaml*: Neurčené účelové ražby, 20. část
10. *Petr Bárta*: Odešel ing. Theodor Lokvenc, CSc.
11. *Martin Foukal*: Dva červené výlety královéhradecké pobočky ČNS

Jiří Šretr

Výroční schůze pobočky 2.3.2013

Schůzi zahájil a s programem seznámil jednatel pobočky pan Jiří Šretr. Všichni přítomní s programem souhlasili. Následně byly zvoleny návrhová, volební a mandátová komise.

Poté se ujal slova předseda pobočky pan Marian Matlák. Ve své zprávě zhodnotil činnost pobočky za uplynulé dvouleté období. Dále byly předneseny zpráva hospodáře (hospodář pobočky pan Milan Borůvka) a revizní zpráva (za nepřítomného předsedu RK ing. Jaroslava Vobořila přednesl pan Petr Bárta). Bylo konstatováno, že hospodaření pobočky bylo v pořádku. S přednesenými zprávami vyjádřili přítomní členové souhlas jednomyslným kladným hlasováním.

Následně proběhla diskuze a po odsouhlasení absoltoria odstupujícímu výboru byl zvolen nový výbor pobočky.

S plánem činnosti na rok 2013 přítomní členové rovněž jednomyslně souhlasili. S plánovaným rozpočtem na rok 2013 seznámil přítomné hospodář pobočky pan Milan Borůvka. Rozpočet i návrh usnesení z výroční schůze byl přítomnými jednomyslně schválen. Dále byl jednomyslně schválen čestný titul „ČESTNÝ ČLEN POBOČKY“ pro paní Marii Drahoňovskou, která byla dlouholetou členkou revizní komise.

Na závěr si vzal slovo pan Marian Matlák. Po písemné kritice své činnosti odstoupil z funkce předsedy pobočky a odešel ze sálu.

registrace přítomných členů pobočky, ing. Jan Marek, Petr Bárta a ing. Martin Diviš

V období do následných voleb tudíž pobočka nebude mít zastoupení funkce předsedy. Nový výbor bude pracovat v tomto složení:

Jednatel a zastupující předseda
Hospodář
Členové výboru

Jiří Šretr
Milan Borůvka
Faris Awwad
Petr Bárta
ing. Martin Diviš
Martin Foukal
Zdeněk Kvasnička
ing. Jan Marek
Václav Mikeš
Zdeněk Nechanický
Jiří Pípal
Ladislav Tomek
MVDr. Miroslav Žurek
ing. Jaroslav Vobořil
ing. Jan Křeměťák
ing. Jiří Šimáček

Předseda RK
Členové RK

Na závěr výroční schůze pobočky proběhla malá aukce numismatického materiálu.

Pamětní konsekrační ražby Constantina I. z let 317 - 318

Během dlouhé vlády Constantina I. byly mezi léty 317 a 318 raženy zajímavé a především výtvarně odlišné mince od běžného oběživa, které vyzdvihovaly původ Constantina I. Chtěl bych tyto ražby popsat nejen z numismatického hlediska, ale i poukázat na dobové skutečnosti a nyní známé skutečnost a informace, které se k těmto ražbám vztahují.

Pamětní (konsekrační) emise mincí vydaných v období 317/18 se dají rozdělit na tři základní typy: 'sedící císař', 'orel' a 'lev'. Tyto typy byly raženy pro tři císaře (Claudius II. Gothicus, Maximianus Herculius a Consantius I.) v šesti mincovnách.

1. Avers: Zahalená a ověnčená hlava božského císaře
Revers: REQVIES OPTIMORVM MERITORVM. Božský císař sedící v kurulském křesle, držící malé žezlo.

2. Avers: Zahalená a ověnčená hlava božského císaře
Revers: MEMORIAE AETERNAE. Orel.

3. Avers: Zahalená a ověnčená hlava božského císaře
Revers: MEMORIAE AETERNAE. Lev.

(Poznámka: Všechny legendy jsou v úplném znění, na mincích mohou být zkráceny nebo rozděleny obrazem).

Avers

Na aversu vidíme zahalenou a ověncenou hlavu císaře. Skutečnost, že jde o zahalenou hlavu a nikoliv pouze vavříň nebo radiatus (paprskovou korunu) naznačuje, že jde o zesnulého a zbožštělého panovníka. Proces prohlášení bohem – konsekrace – byla vyhlášována římským senátem. Zesnulý císař byl prohlášen bohem a jeho kult byl uctíván v chrámu s jeho jménem skupinou věřících. Zobrazení zahalené hlavy u konsekrovaného císaře je výjimečné. Dříve byl císař zobrazován s radiatem nebo prostovlasý. Někdy je na portrétu vidět i fibula držící jeho šat. Portréty jsou natolik schematické a stylizované, že nelze jednoznačně určit jednotlivé císaře.

Opisy na aversu určují císaře. Každý z císařů je nazýván tradičním titulem pro zemřelé a konsekrované císaře ‘divus’. Opis je v dativu – ‘věnovací’ formou odpovídající bohu. Opis je ukončen čestným titulem, nejčastěji ‘OPTIMVS IMPERATOR’:

DIVO CLAVDIO OPTIMO IMPERATORI – Božskému Claudiovi nejlepšímu císaři

DIVO MAXIMIANO OPTIMO IMPERATORI – Božskému Maximianovi nejlepšímu císaři

DIVO CONSTANTIO OPTIMO IMPERATORI – Božskému Constantiovi nejlepšímu císaři

Označení ‘nejlepší’ pro všechny tři císaře ve stejný čas se může jevit zvláštní, avšak obyvatelstvo Říma to příliš nepřekvapovalo. Čestné tituly jako ‘OPTIMVS’ a ‘MAXIMVS’ byly udělovány velmi často.

Zajímavostí je také to, že mincovny v Římě a Sicii udělily jedinečný titul každému císaři. Claudius II. je nazýván pouze jako ‘OPTIMVS IMPERATOR’, ale Maximian je titulován jako ‘FORTISSIMVS IMPERATOR’ a Constantius dostal titul ‘PIVS PRINCEPS’:

DIVO CLAVDIO OPTIMO IMPERATORI – Božskému Claudiovi nejlepšímu císaři.

DIVO MAXIMIANO SENIORI FORTISSIMO IMPERATORI – Božskému Maximianovi staršímu, nejudatnějšímu císaři.

DIVO CONSTANTIO PIO PRINCIPI – Božskému Constantiovi, zbožnému a oddanému vládci.

Nezbytné vysvětlení si zaslouží část opisu SEN na Maximianaových mincích. Otázka zní: patří slabika SEN k titulu ‘FORTISSIMVS IMPERATOR’ nebo ke jménu Maximianus? Zřejmě to bude první možnost z následujících důvodů:

- Vzor pro čestné tituly císařů jsou jednotné a zpravidla neměnné. Celá titulatura se skládá z podstatného jména a doprovodného přídavného jména (např.: OPTIMVS IMPERATOR, FORTISSIMVS IMPERATOR, PIUS PRINCEPS).
- Z nejkratší formy opisu na aversu může vyplývat, že patří ke jménu Maximianus (setkáváme se např.: DIVO CLAVDIO, DIVO CONSTANTIO a DIVO MAXIMIANO SEN).
- Nejlogičtější vysvětlením slova SEN v opise je použití zkratk SEN a IVN u císařů stejného jména vládnoucích současně anebo nedlouho po sobě. Mincovna považovala za důležité zdůraznit o jakého Maximiána jde. Mladší jmenovec, známý také pod jménem Galerius – na některých mincích s opisem MAXIMIANVS IVN – zemřel v roce 311 a také byl prohlášen za boha. Mohlo dojít k záměně mezi oběma Maximiany a bylo nutné ho jednoznačně identifikovat, že jde o Constantinova adoptivního dědečka.

Revers

Na reversu mincí nacházíme více variant než na obrazu líce. Jak bylo zmíněno dříve, rozlišujeme tři základní typy. Sběratel se nejčastěji seká s těmito typy.

Sedící císař

Na tomto reversu je císař zobrazený, jak sedí na kurulském křesle, drží malé žezlo a stejně jako na aversu je zahalený. Kurulské křeslo (sella curulis) bylo křeslo etruského původu bez opěradla. Bylo používáno nejvyššími představiteli Římské říše (konsuly, kvestory, mj. bylo také nazýváno curule magistracies). V mincovnictví symbolizuje moc císaře. Žezlo symbolizuje moc nejenom císařskou, ale i božskou.

Na reversu je opis REQVIES OPTIMORVM MERITORVM, který se dá přeložit jako 'Odpočinek je nejlepší zásluhou'. Je nutné zmínit ještě jednu skutečnost u tohoto opisu, a sice že je uveden v množném čísle a neodpovídá jedinému císaři, který je na minci vyobrazen. Opis dává smysl pouze tehdy, je-li aplikován na všechny tři zmíněné císaře. Jde o zcela unikátní případ v římském mincovnictví. Svým způsobem musel vzdělaný obyvatel Říma hledat, kteří další jsou ti „nejlepší a nejzasloužilejší“ císaři.

Orel

Zbývající dva typy z této série byly raženy jen v římské mincovně. Prvním ze dvou typů je s tradičním výjevem pro konsekrační ražby tak, jak je známe z celého období principátu: orel. Orel je tradičně spojen s Jovem, nejvyšším bohem římského Pantheonu. Na mincích orel symbolizuje vzestup mrtvého císaře k nebi a jeho následný statut boha. Orel je vyobrazen ve dvou variantách: hlava vlevo a hlava vpravo.

Lev

Třetí a poslední typ zobrazuje lva. Tento výjev by neměl být tak překvapující, i když se na mincích příliš nevyskytuje. Stejně jako je orel přiřazován k Jupiteru, tak je lev a na jednom typu lev s kyjem přiřazen k Herkulovi. Jupiter a lev byli uctívání za vlády Diokletiana, kdy Diokletian používal přídomek Jovius a Maximian používal Herculus. Herkules a Jupiter byli patrony tetrarchů. Je pravdou, že v této době již bylo oficiálním náboženstvím křesťanství, ale Východořímská i Západořímská říše byly vnímány jako Jupiterova a Herkulova, právě podle Diokletiana a Maximiana. Jak jsem zmínil, křesťanství bylo již jediným náboženstvím, ale tradiční římské náboženství mělo stále poměrně silný vliv.

Nejen císař na kurulském křesle symbolizuje moc (jednou jako smrtelník jednou jako bůh), ale i oba zástupci živočišné říše jsou symbolem moci. Lev je od nepaměti králem zvířat a orel králem nebe.

Opis na reversu obou typů (orel/lev) je MEMORIA AETERNAE, tedy „Na věčnou památku“ božských císařů.

Možné důvody ražby těchto mincí

Císaři počtení vydáním těchto mincí byli příbuzní s vládnoucím císařem Constantinem. Constantius byl otcem, Maximian adoptivním dědem a antičtí historikové mezi předky uváděli také Claudia II. Chťel bych se zaměřit na otázku, proč byly tyto mince raženy a proč byli těmito ražbami počtení právě tito tři císaři.

Důvody Constantina I., aby začal razit tyto mince, byly zřejmě především politické a politická propaganda: Constantin se pokusil legitimizovat a upevňovat svoji moc tím, že připomene své slavné předky, kteří byli římskými císaři. Je zde však nutné poopravit tato jednostranná prohlášení.

Především v tomto období byla skutečná moc císařů podporována množstvím legií, které se mu podařilo získat na svou stranu. Nikdo nemohl přijít na základě rodokmenu a doložených císařských předků se dožadovat císařského nachu.

Na druhou stranu je třeba podotknout, že legie si velmi cenily a vážily dědičné císařské dynastie. To bylo zřejmě jedním z hlavních důvodů rozpadu Diocletianova způsobu vlády – tetrarchie.

V tetrarchii byl na post Augusta vybrán nástupce na základě osobních zásluh a sympatií než na základě původu. Po smrti Constania I. Chlora v Eboracu (dnešní York v Anglii) legie provolaly jeho nástupcem syna Constanina I., i když na post Augusta měl nastoupit Severus II.

Jinými slovy Constantinus nepotřeboval dlouhý rodokmen s předky v purpuru na prohlášení císařem. Měl své legie, které mu k tomuto účelu posloužily více než dostatečně. Rozhodně však jeho pozici císaře neuškodilo, když zdůraznil svůj původ z božských císařů Říma.

Asi by nebylo úplně fér prohlásit, že za vydáním mincí byla pouze politická propaganda. Constantius byl velmi bezohledným politikem. Vydání mincí proběhlo již po ediktu Milánském, tedy po konverzi ke křesťanství. Inspirací mohlo být i jedno z křesťanských přikázání – cti otce svého i matku svou. Navíc tato idea byla jednou z největších ctností každého starého Římana již v předkřesťanské éře. Byla nazývána PIETAS. Vydání těchto mincí může být brán i jako akt zbožnosti. (V Portrétech světovládů (Historia Augusta) je v jednom z životopisů psáno, že jistý Antoninus natolik ctil svého adoptivního otce, že po své ctnosti dokonce dostal příjmení – Pius, byl jím římský císař Antoninus Pius. Jeho otcem nebyl nikdo jiný než Hadrianus.)

Proč tito konkrétní císaři?

Poslední otázkou je, proč jsou na těchto vydáních právě tito konkrétní císaři? Volba Constantia je víceméně jasná – byl Constantinovým otcem. Volba Maximiana již je trochu sporná. Vztahy mezi Constantinem a Maximianem nebyly nejlepší a to je velmi slabé slovo. Těsně před smrtí v roce 310, kdy již žil staříčkový císař Maximianus po své druhé abdikaci na dvoře Constantina v Arles, vedl vzpuru právě proti Constantinovi. Byl potřetí prohlášen Augustem, zabavil císařské finanční prostředky a zabral město Marseilles. Constantin město obléhal a prakticky ihned co město padlo, byl Maximianus nalezen oběšený. Dodnes není jasné, zda šlo o vraždu nebo sebevraždu.

Do roku 310 kladl Constantin důraz na přátelství a dobré vztahy s Maximianem, ale nyní se ocitl v překérné situaci, kdy byl zodpovědný za smrt 'Augusta seniora'. Dobové zdroje naznačují, že bezprostředně před Maximianovým povstáním se Constantinus obrátil k jinému předkovi – Claudiovi II. – a před Maximianem tuto skutečnost tajil. Nicméně po několika letech se Maximianovo jméno objeví v seznamu "Slavných předchůdců". A tak ve vydání mincí 317/318 byl zahrnut i Maximianus.

Jak je uvedeno výše, po nešťastné smrti Maximiana se Constantin rozhodl, že jeho adoptivní děd v jeho životě nesehrál žádnou roli. Římsští historici našli rodovou vazbu mezi Claudiem II. a Constantinem. Tato skutečnost je vyjádřena v šestém chvalozpěvu v *Panegyrici Latini* z roku 310.

Zajímavé je, že toto tvrzení je zcela fiktivní. To ovšem nebránilo tomu, aby byla tato informace po řadu let přejímána a citována. Tyto citace se ovšem lišily v interpretacích – některé naznačují, že Claudius byl dědečkem Constantina, Eutropius píše, že potomkem Claudiovy dcery a Historia Augusta tvrdí, že je potomkem Claudiova bratra.

Je třeba zdůvodnit, proč si Constantin zvolil významného předka. Hlavně proto, aby se Constantinus mohl pochlubit císařským původem. Jeho otec Constanius I. Chlorus pocházel z velmi skromných poměrů, jeho matka Helena byla služebnou, když se s ní Constantius oženil. Existují dokonce pochybnosti o tom, zda Constantius s Helenou byli v době narození Constanina oddáni.

Důvod proč zvolil právě Claudia II. je také jednoduchý. O Aureliani a Probovi, kteří byli oblíbenými panovníky, toho lid věděl příliš mnoho. Například Tacitus byl příliš tajemným panovníkem a římskému lidu nebyl téměř znám a bylo by to zbytečné. Claudius proto byl logickou volbou, porazil Góthy v bitvě u Niše. Díky jeho krátké vládě nebylo mezi lidem o tomto císaři příliš velké povědomí.

Dovolil bych si ještě jednu úvahu, proč došlo ke smyšlenému příbuzenskému vztahu Claudia II. a Constantina. Předek musel být konsekrován. Zdůrazňoval se tak odstup od běžného smrtelníka a jako takový byl zřejmě používán v rámci propagandy. Tato praxe se v minulosti již několikrát

osvědčila – například Augustus se prohlásil synem božského Julia Caesara, DIVO TRAIANO je uváděno u Harianových ražeb a uvedl zde i adoptivního děda Nervu. Constantin udělal totéž – kladl velký důraz, aby mezi jeho předky byl uváděn Claudius II.

Jak bylo uvedeno výše, byl Claudius II. poměrně logickou volbou. Byl to císař, o kterém římský lid mnoho nevěděl a neměl zřejmě již žádné žijící potomky, kteří by mohli tvrdit opak. Claudius měl velké úspěchy na bitevním poli a byl prohlášen bohem. Zhruba v době, kdy si Constantinus vybral jako svého příbuzného Claudia II., si Constantinův sok Licinus pomocí historiků vybral za předka Philippa I. (Historia Augusta). Toto tvrzení je stejně nepravdivé jako příbuzenský vztah Constantina I. a Claudia II.

Nová dynastie na římském trůně

Podívejme se blíže, co uvádí Historia Augusta o Claudiovi II. Do tohoto díla, které bylo tvořeno s ideou popularizovat římské dějiny obyvatelstvu Říma ve čtvrtém století, se dostala spousta polopравd a mýtů. U jména Claudia II. uvádí Historia Augusta jména Valeria nebo Flavia. Je asi více než zřejmé, že tato jména jsou převzata z rodiny Constantina I. – Constantinův otec se jmenoval Flavius Valerius Constantius. Z mincí je známo, že Claudius II. se jmenoval Marcus Aurelius Claudius. Údajný Claudioův bratr – přímý předek Constantina I. se jmenoval Crispus. Jde pochopitelně o jméno podle nejstaršího Constantinova syna. Smyšlený Constantinův děd se jmenoval Eutropius – sestra Constantina se jmenovala Eutropia. Stejný spis také uvádí Claudiovu sestru, čtenáře asi již nemůže překvalit její jméno – Constantia.

Toto vše mělo asi jediný smysl a význam. Nemělo jít o podporu pouze jednotlivce, ale celého rodu a zejména synů. Constantinus se tak asi pokusil o založení jedné z posledních dynastií na římském trůně.

Asi není náhoda, že k vydání diskutovaných mincí došlo v roce 317/18, kdy byl na post císaře jmenován nejstarší Constantinův syn – Crispus a jeho třetí syn pojmenovaný po dědovi Constantius. Rok 317 by se dal označit jako začátek nové dynastie na římském trůně – nástupem caesarů byla zajištěna posloupnost rodu na trůně s významným předkem Claudiem II.

Prohlášením synů Constantina I. za caesary bylo pro oba Licinie jasnou zprávou – Constantinus nebude trpět žádné jiné císaře než ze svého rodu. Od roku 324 vládně Constantinovská dynastie samostatně, protože oba Liciniové byli drtivě poraženi. Budoucí císař už nebyl vybrán na základě vrozených schopností, přesně tak jak měl Diocletian na mysli při zakládání tetrarchie, ale jednalo se o návrat dědičné imperiální moci.

Jaroslav Syrový, Ivona Syrová

Jak nekoupit falzum

Podle našeho zjištění se v poslední době stále více rozmáhá prodej mincí, které nejsou mincemi originálními nýbrž falzy, a to na aukcích jak v zahraničí tak zejména v naší republice. Nejednou jsme zažili situaci, kdy po upozornění, že mince je falešná, následovalo jen mávnutí rukou či pokrčení ramen a mince – i drahá – z aukce vyjmuta nebyla a aukční firma ji prodala jako pravou. V jednom případě se nám majitel dokonce přišel takovou mincí pochlubit a žasl, když se dověděl, že si u „renomované“ firmy i přes naše upozornění koupil falzum.

S takovým jednáním lze bohužel pouze nesouhlasit, ale dělat jde proti tomu jen velmi málo. Firma, ať už si říká jakkoliv, je v podstatě jen zprostředkovatelem prodeje a její prioritou je zisk. Proto se snaží prodat co nejvíce. A tak jen některé firmy, které na svou pověst opravdu dbají, falza do aukcí nezařazují a pokud je náhodou zařadí, po upozornění, že jde o falzum, mince z aukce vyřadí. Kupující by proto mince, které nakupuje, měl znát a pokud je nezná, měl by si jejich pravost ověřovat. A v případě, že koupil falzum, by měl uplatňovat reklamaci na pravost. Čas na to má, protože

minimální reklamační lhůta je jeden rok. U drahých mincí by tento postup, pokud kupující není znalcem, měl být přímo pravidlem. Důsledné uplatňování reklamací na pravost by pak nutilo aukční firmy, aby falza do aukcí vůbec nebraly.

Dalším způsobem jak prodej falz omezit je zvýšit informovanost sběratelů. K tomu má pomoci mimo jiné i tento článek.

Nejprve se budeme zabývat nejčastějšími způsoby falšování, protože způsob, jakým byla mince falšována, výrazně ovlivňuje její vzhled.

Nejstarší metodou, pomineme-li dobová falza, je asi 100 let používaná metoda falšování mincí klasickou zubařskou technikou. Jde o vylepšenou metodu tzv. ztraceného vosku, kdy se model nedělá z vosku ale přímo z hmoty, ve které se bude mince odlévat. Pro lité mince jsou charakteristické neostře přechody mezi obrazem či písmem a plochou, nerovné plochy, různé nálitky v obraze, písmu nebo i v ploše a „nedbale“ provedené detaily, které jsou buď nepřesné, nebo je dokonce nelze ani rozeznat. Špatná kvalita obrazu falza je zaměňována za zhoršený stav mince. Falza mají velmi často i špatnou váhu, oproti originální minci mohou být jak příliš těžká tak i lehčí.

Druhou metodou, již věnujeme pozornost, je metoda, kterou se začaly vyrábět falešné mince asi před 30 lety. Podle originální mince se z technické pryskyřice zhotoví litý negativ, který se potáhne kovem. Vznikne tak razidlo, ale jelikož jeho základem je odlitek (originální mince), vykazuje falzum, přestože je ražené, některé vlastnosti klasického odlitku. Má většinou opět neostře přechody mezi obrazem či písmem a plochou a „nedbale“ provedené detaily obrazu. Mince jsou patrně raženy za horka, tedy do horkého kovu, a následkem toho jsou jejich plochy ne příliš lesklé, jsou jemně kropenaté a matné. Navíc je mince ražena nápadně pravidelně. Mohou existovat místa kde je nedoražená, jenže doražená část už má obraz pravidelný. U mincí ražených za studena – máme na mysli mince 16. a 17. století – jsou matné jen písmena a obraz mince, plochy jsou však lesklé. Váha mince je i v tomto případě většinou nepřesná.

Třetí a v současnosti nejdokonalejší metodou zhotovování falz je jejich výroba tzv. práškovou metalurgií. Vznikla pravděpodobně v Rusku, protože falza, se kterými jsme se setkali nejvíce, byla falza ruských mincí. V poslední době jsme ale viděli už i falza středoevropských dukátů a tolarů. Razidlo je celokovové a mince vznikne lisováním práškového kovu (zlata, platiny nebo stříbra) za vysokého tlaku a teploty, při kterých se kov nataví. Falzum má, pokud je razidlo zhotoveno nejmodernější počítačovou technikou, dokonalý obraz a jeho váha je na rozdíl od falz zhotovených výše zmíněnými způsoby naprosto přesná. Problémem této metody jsou ale plochy mince, které jsou matné, jakoby poprášené moukou. Mnohdy se navíc plocha aversu a reversu od sebe kvalitativně liší, matná je jen jedna strana, druhá strana je lesklá. Hrana mince je zhotovována většinou dodatečně, ale vzhledem k tomu, že není použito originální metody, bývá méně plastická a přebytečný kov často „vytekly“ nesprávným směrem.

A teď k jednotlivým typům mincí.

Protože nejsme znalci antických mincí, nemůžeme, nechceme a ani se jimi nebudeme v tomto článku zabývat.

Denáry obecně se vzhledem ke svému charakteru k padělání nehodí. Pro odlévání jsou příliš tenké a denáry malého střížku, jejichž obraz byl ryt nikoli puncován, pro jemnost kresby obrazu mince odlít prakticky nelze. Denáry velkého střížku, jejichž obraz byl do razidla puncován, lze falšovat snáze. Falešné denáry se vyráběly již v 19. století a tato falza, kterým se říká Kylianova, lze poměrně snadno rozeznat. Jsou vesměs popsána už ve starší literatuře, např. v práci Dr. Eduarda Fialy. Jedná se o falza litá i ražená, ale střížek bývá podstatně silnější a není ani zhotoven originální technologií. Vzhledem k tomu, za jaké ceny se některé denáry tohoto typu na aukcích prodávají, lze očekávat, že se objeví falza mnohem dokonalejší. Je proto nutno sledovat nejen ikonografii obrazu mince ale i jeho detaily, které - protože byly zhotoveny puncem - musí být pravidelné resp. s pravidelnými či nepravidelně se opakujícími chybami. A počítat s tím, že nepravidelnosti obrazu a ploch lze zakrýt

umělou patinou nebo „korozi“. Je důležité si prohlédnout i hranu mince, která musí odpovídat tomu, že pokud byl denárový střížek vystřihován, nemůže být např. rovná, zhotovená průbojníkem.

Snad nejčastěji falšovanými mincemi opět vzhledem ke své ceně byly až téměř do současnosti „staré“ dukáty. Na obrázcích jsou uvedeny příklady falz a pro srovnání jsou k nim přiřazeny obrázky pravých mincí téhož případně srovnatelného typu.

Na *obr. 1)* je dukát Václava IV., mince a) je pravá, b) je falzum, zhotovené s největší pravděpodobností metodou práškové metalurgie. Perlovec i obraz mince jsou téměř dokonalé, ale ve vzhledu ploch a obrazu mince nebo písma se falzum od originálu liší. Vše je jakoby zaprášené, zatímco u pravé mince matné písmo na pololesklé ploše doslova „svítí“.

Na *obr. 2)* je dukát Jana Hunyadyho, a) je pravý, b) je falešný, zhotovený pravděpodobně druhou z uvedených metod. Svědčily by pro to matné plochy mince, neostré přechody z ploch do obrazu a písma a málo plastická ražba. Velmi poučná byla v tomto ohledu výstava tzv. Košického pokladu, která se konala na podzim roku 2010 v nové budově Národního muzea. Všímavý návštěvník výstavy zjistil, že uherské mince té doby jsou výrazně plastické, ražené patrně za horka, což je na straně se znakem krásně vidět. Málo plastická ražba falza se obvykle zdůvodňuje špatným stavem mince, ale je varující, pokud je mince „ošoupána“ v celé ploše i na obou stranách stejně.

Na *obr. 3)* jsou dukáty Marie z Anjou, a) je opět pravý, b) je falešný. I když nejde o mince stejného typu, je rozdíl v ražbě patrný na první pohled. Mince b), i když má náznak nedoraženosti a perlovec je poměrně věrohodný, je málo plastická, rovnoměrně ošoupaná a s nepřesnými detaily, například ruka světce, knoflíky na jeho oděvu, slité topůrko sekery s lilií, nestejná písmena v opise, jako třeba R ve slovech RES a HUNGARIE, nebo rozdíl mezi tečkami v opise aversu u obou mincí, kdy u pravé mince jsou krásné, plastické a kulaté, jednoznačně puncované tečky. Pozorný čtenář jistě najde i další odlišnosti.

Na *obr. 4)* jsou uherské dukáty Ludvíka Jagellonského, a) je pravá mince, b) je mince falešná. Falzum je opět nápadné svým matným povrchem a malou plasticitou ražby, neostrými přechody obrazu a písma z plochy mince a nezřetelnými detaily.

Středověké dukáty byly raženy za horka a jejich plochy jsou pololesklé, později, tj. v novověku, kolem roku 1500, se však mince začaly razit za studena a jejich plochy jsou lesklé, matný je jen obraz. Z mincí obsažených v Košickém pokladu je jasné patrné, že ke změně technologie ražby mincí, tedy k přechodu od ražby do horkého kovu k ražbě za studena docházelo postupně. S ražbou za studena se započalo za Vladislava II. a mince ražené oběma technologiemi lze nalézt nejen u Ludvíka I. ale ještě i u Ferdinanda I. Je proto nutné počítat s tím, že uherské dukáty těchto tří panovníků mohou být jak pololesklé (ražené za horka), tak s lesklými plochami a obrazem matným (ražené za studena). A lze předpokládat, že u českých dukátů obou Jagellonců i Ferdinanda I. to bude stejné - jediný pravý český dukát Vladislava Jagellonského, který jsme měli možnost vidět, byl zcela evidentně ražen za studena.

Na *obr. 5)* jsou kremnické dvoudukáty Ferdinanda III., a) je opět originál, b) falzum. Plochy falza vypadají na obrázku relativně dobře, ale detaily obrazu a vzhled písmen v opise jasně dokládají, že mince je falešná. Odlišná je i barva mince, což ale vzhledem k černobílému provedení obrázku není zřejmé. Barva zlata je ovlivněna kovy, které zlato v konkrétním nalezišti doprovázely a které se tehdejší technologií zpracování zlata nedaly úplně odstranit. Barva zlata, ze kterého je vyražena, může proto být pro danou minci typickou a je proto nutné vzít tento aspekt při posuzování mince do úvahy. Není proto například možné, aby český lucemburský dukát byl načervenalý, což je typická barva uherských a španělských zlatých mincí, když byl ražen z čistě žlutého jílowského zlata (naleziště v Jílovém u Prahy).

Na *obr. 6)* je pražský půldukát Leopolda I. 1695, a) je pravá mince typu MKČ:1387, b) je falzum doposud neexistujícího typu. Jde o vymyšlenou minci - unikát, aby se lépe prodávala, a proto fakt, že mince je doposud nepublikovaný unikátem, by se měl při posuzování její pravosti zohlednit.

Plochy falza jsou nerovné, krupicovaté, obraz a písmo s neostřými přechody z plochy, linie písmen nerovné a detaily kresby obrazu neumělé, např. výšivka na límci kabátu. Pokud je mince naskenována v dostatečném rozlišení, jako je tomu v tomto případě, lze ji na obrazovce počítače zvětšit a uvedené vady pak vyniknou ještě více. Perlovec po obvodu mince je naprosto odlišného typu než na originále a navíc je jakoby vyřezávaný, nikoli puncovaný, a jeho jednotlivé body jsou nepravidelného tvaru. Perlovec všeobecně je snad největší slabinou prvních dvou metod falšování a měla by mu proto být při prohlídce mince věnována velká pozornost.

Na *obr. 7)* jsou dukáty Ference Rakocziho, a) je pravý z mincovny v Kremnici, b) je falzum „pocházející“ z mincovny v městě Nagy Bania. Falzum bylo zhotovené s největší pravděpodobností metodou číslo 2, všechny znaky tomu odpovídají. Matová mince s kropenatými plochami, neostřými přechody a nepřesnými detaily, k tomuto zjištění stačí zaměřit se v aversu na znak a jeho okolí.

Vůbec nejobtížnější je ale odlišit falzum od mince po oušku nebo po zasazení do rámečku, jejíž oprava se nevydařila, byla příliš zahřátá a její obraz ztratil ostrost, tzv. roztekl se. V takovém případě je nutné posuzovat všechny znaky komplexně, barvu kovu, obraz, písmo, plochy a hranu mince. Například perlovec okolo obrazu panovníka může mít u mince po nepovedené opravě neostrý přechod z plochy, ale jeho jednotlivé body musejí být pravidelné, tj. kulaté a v pravidelných vzdálenostech od sebe. Tyto vzdálenosti by se mohly plynule měnit podle toho, kde byla mince opravována. Někdy se ale oprava „povedla“ tak, že rozlišit pravou minci od falza už prostě nejde a pak je rozumnější nic nekupovat.

Pražské groše byly až do nedávna ne příliš ceněnou mincí a jejich falšování by se proto nevyplatilo. Výjimkou jsou groše Ludvíka I. Jagellonského, které patří mezi vzácnější, padělané tzv. „východočeskou“ falzátorskou dílnou na počátku 70. let minulého století. Těmito falzy se zde ale nebudeme zabývat, protože jde o falza dosti primitivní, která již byla v Hradeckých sběratelských zprávách podrobně popsána. Velmi vzácné jsou poslední typy grošů Vladislava II. Jagellonského a zejména některé typy grošů Ferdinanda I. Jejich počet, zejména pak pražských a některých jáchymovských grošů Ferdinanda I., je na numismatickém trhu velice malý, což je mezi sběrateli všeobecně známo. Takže prvním problémem je opatření originální mince, z nichž každá má svůj charakteristický vzhled a vady. Pokud by bylo během poměrně krátké doby nabídnuto ke koupi větší množství nějakého vzácného groše, vzbudilo by to velkou pozornost a určité i pochybnosti o pravosti, čehož si potenciální falzátoři musí být a asi i jsou vědomi. Přesto je na *obr. 8b)* falešný groš Václava II. Že jde o falzum je zřejmé na první pohled, protože odlišnost obrazu této mince od pečlivě a do detailu propracovaného obrazu koruny i lva na originálních groších Václava II. (*obr. 8a*) je nepřehlédnutelná. Podle našeho názoru jde ale o falzum dobové, i když pozdější než z počátku 14. století. Obraz lva, který svým charakterem připomíná lva na groších Václava IV., svědčí o původu mince pravděpodobně z doby vlády tohoto panovníka. Důvodem pro vznik falza byl zřejmě fakt, že obsah stříbra v groších Václava II. je vyšší než v groších Václava IV., původní groše tak měly vyšší hodnotu a falzátor vydělával na rozdílu v obsahu stříbra mezi oběma mincemi. Dobová falza jsou poměrně vzácná a často jsou ceněna výše než pravé mince. V poslední době, kdy ceny mincí stouply, se ale v prodeji na internetu a někdy i v aukci objevují i falza běžných pražských grošů. Na *obr. 8c)* je novodobé falzum groše Václava II. Pro zkušeného sběratele pražských grošů je poměrně snadno rozeznatelné. Jde pravděpodobně o ražbu z plastových pokovených razidel. Mince je sice nedorážená tak jako bývá originál a vypadá jako vyražená opotřebovaným razidlem, ale přechody mezi obrazem či písmem a plochou jsou neostré, a „opotrebovanost“ razidla všude stejná. Detaily kresby obrazu jsou nepřesné, například na obroučce koruny jsou kroužky nikoliv perličky, špatně propracovaná hlava lva s kulatým uchem nese korunu jen s náznaky lílů. Zadní nohy lva jsou oproti originálu zdeformované a k tomu všemu chybí rubní značka. Pozorný čtenář jistě objeví při srovnání obrázků *8a)* (pravá mince) a *8c)* i další odlišnosti. Dále se začínají vyskytovat též falza vzácnějších grošů Ferdinanda I., které - protože nejsou tak vzácné jako ty, o kterých jsme se zmínili výše - nebudí na numismatickém

trhu tak velkou pozornost. Měli jsme možnost vidět groš tzv. lehký, typu MKČ 72, který byl zjevně falešný. Mince byla opět nedoražená, avšak tloušťka střížku v části s vyraženým obrazem a opisem byla tak dokonale rovnoměrná, že ražba v této části byla všude stejná. V ploše byla jakoby zkorodovaná, ale perlovce a obraz mince zkorodovaný nebyl. Ač nebyla zřetelně okrájená, vážila pouhých 1,3 g, v MKČ uvedená průměrná váha je 1,74 g. Při dnešních cenách pražských grošů je téměř jisté, že se takových falz objeví více.

Speciálním případem jsou tzv. tlusté groše, ražené od doby Karla IV. až do doby Vladislava II. Nešlo o běžné platidlo ale o příležitostnou ražbu prováděnou na příkaz panovníka a proto jsou všechny tyto groše velice vzácné. Jejich padělky se vyskytují poměrně často a mince byla hojně padělána již v 19. století, viz článek Maxe Donebauera zmíněný dále v tomto textu.

Na *obr. 9a*) je tlustý groš Václava IV. z Dietikerovy sbírky. Mince zaujme nejen svým pečlivým vycentrováním a pravidelnou ražbou, což jen potvrzuje speciální charakter ražby této mince ve srovnání s běžnými, ledabyle vyraženými groši tohoto panovníka, ale i svým soudečkovým tvarem. Ten je naprosto logický, neboť mince byla ražena za horka, tj. stejným způsobem jako antické mince, přičemž střížek byl vyroben tak, že byl odlit do formy. Na *obr. 9b*) je tlustý groš Vladislava II. Jagellonského. Jde o minci, jejíž originál byl ražen asi o sto let později než tlustý groš Václava IV. a kvalita její ražby by měla být srovnatelná s kvalitou ražby starší mince, jelikož jde opět o ražbu na objednávku panovníka. Rub mince z *obr. 9b*) je však vyražen excentricky, tedy neobale, kresba lva i koruny je jakoby neumělá, tvary písmen jsou nepravidelné a opis mistry téměř nečitelný. Mince nemá ani typický soudečkový tvar, takže není nejmenších pochyb o tom, že jde o falzum. Vyskytla se v jedné nejmenované aukci a po upozornění, že jde o falzum, nebyla dražena. Tvar a celkový vzhled mince je v případě tlustých grošů velmi důležitý, protože jejich falza se vyrábějí tak, že se použijí dva originální groše, mezi které se vloží vložka ze stříbra a vše se sletuje dohromady. Setkali jsme se i s exemplářem sletovaným z asi osmi grošových mincí. Hrana takto získané mince se následně broušením a zaklepáváním (klopováním) mechanicky upraví. Ne vždy se ale tato úprava povede a spojení je někdy docela zřetelně vidět. Originální tlusté groše však klopovanou hranu nemají – viz detail na *obr. 9a*). Dalším způsobem výroby falz tlustých grošů jsou klasické celkové odlitky, které lze vyrobit relativně snadno, mince má dostatečnou tloušťku a s výjimkou perlovce nemá příliš jemnou kresbu. Ale tímto způsobem však nelze vytvořit originální vzhled hrany, protože při chlazení poměrně masivního odlitku z teploty asi 1200 stupňů Celsia dochází ke zborcení původního tvaru. Hrana mince bývá proto i v tomto případě většinou různě dodatečně opracována broušením a zaklepáváním.

V této souvislosti je třeba upozornit na to, že často uváděný „zaručený“ původ mince ze sbírky staré 50 i více let, vůbec nezaručuje její pravost. Tyto staré exempláře pocházejí vesměs z falzátorských dílen z 19. století, jak o tom svědčí dílo Maxe Donebauera, *Die Falschungen bohmischer Munzen und der Stempel*, uveřejněné ve *Wiener Numismatische Zeitschrift*, ročník 1880. Je zde mj. popsána celá řada falešných tlustých peněz a grošů Karla IV., Václava IV., Jiřího z Poděbrad, Vladislava II. Jagellonského a Ludvíka I. Jagellonského. Některá tato falza jsou popsána mimo jiné už v Kilianově katalogu z roku 1858. Některá pomýlená tvrzení novějších autorů, že falešné tlusté groše neexistují, jsou účelová, aby málo informovaní sběratelé falza kupovali. Dle našeho odhadu podle mincí, které jsme měli příležitost za 40 let své numismatické činnosti vidět, asi 70 až 80 % exemplářů tlustých pražských grošů, které se vyskytují na sběratelském trhu, jsou falza.

Poměrně často falšovanými jsou i tolary a jejich násobky a díly ražené ruční ražbou. Ručně kované střížky, hrubší kresba obrazu a písma z počátku tolarového období spolu s většími rozměry a hmotností těchto mincí falšování usnadňují. Nejstaršími „falzy“ jsou účelové galvanoplastické kopie mincí z 19. století, zhotovované pro autory různých soupisů, kteří na jejich základě mince popisovali a kreslili, popřípadě je fotografovali. Majitelé mincí, zvláště pak těch vzácných, tak nebyli vystaveni riziku, že by o mince přišli. Galvanoplastická kopie vznikne elektrochemickým pokovením nejčastěji

sádrového otisku, který je negativem originálu, a kovová vrstva se pak z negativu sloupne. Kopie je tak v podstatě odlitkem originální mince a její vady tomu i odpovídají. Na *obr. 10b*) je galvanoplastika pražského dvoutolaru Rudolfa II. z roku 1596, mincmistr Zuzana Erckerová. Mince v ploše vykazuje typické znaky odlitku, je jakoby stejnoměrně vyražena, přechody obrazu a písma z plochy mince jsou neostře a detaily obrazu, např. jablko a levá ruka panovníka, nepravidelné, neuměle vytvarované. Je nutné počítat s tím, že pokud se galvanoplastika rubu a líce nasadí na vhodné jádro ze stříbra, může mít kopie/falzum správnou váhu! Proto je nutné i v tomto případě tak jako v případě tlustých grošů soustředit se na vzhled hrany mince. Pro srovnání je na *obr. 10a*) pravá mince.

Na *obr. 11*) je další falešný pražský dvoutolar Rudolfa II., je z roku 1604 a mincmistrovská značka patří Hansu Lasanzovi. Mince je velmi kvalitním odlitkem, který je podle kresby obrazu a perlovce po obvodu i uvnitř mince od originálu obtížně rozeznatelný. Problémem je ale její tvar, který je miskovitý, mince má oproti ploše okraje zvednuté, protože při chladnutí se její střed propadl. K tomu má kropenatý, nerovný povrch, a zvláštní, našedlou barvu kovu bez jakékoliv patiny, ta ale není na tomto obrázku vidět.

Na *obr. 12*) je půltolar Ferdinanda I. z roku 1549 se značkou jáchymovské mincovny v aversu, typ MKČ 127, a) je originál, b) je falzum. Střížek falešné mince nebyl vykován ale odlit a je uprostřed silnější než na okraji. Mince byla pravděpodobně vyražena plastovými kovem potaženými razidly, neboť nese všechny znaky takto zhotoveného falza - rovnoměrná ražba s neostřímy přechody obrazu a písma z plochy, nerovné okraje a nepravidelný tvar písmen a k tomu našedlá barva kovu způsobená nejspíše přídavkem olova, který ražbu usnadňuje. Hrana mince není klopovaná (kovaná).

Stejným způsobem, tedy ražbou z plastových kovem potažených razidel, bylo zhotoveno i falzum 3 krejcaru Jindřicha Šlika z roku 1635, mincovna Planá, viz *obr. 13*). Střížek této mince ale nebyl odlit tak jako střížek výše zmíněného půltolaru, na to je mince příliš tenká, ale vyseknut průbojníkem. Je to vidět opět na hraně, která je rovná a ostrá. Střížek originální mince byl ze stříbrného plechu vystřižen a jeho okraje zaklepány, takže hrana je oproti ploše mince tenčí a je v místě přechodu z plochy oblá. Falzum má i další znaky, které odpovídají způsobu jeho výroby - obraz i písmo oblé, jakoby mince byla otřená z oběhu, jenže je „otřená“ všude stejně a na minci se nevyskytuje jediné místo, které by jinak než ražbou nemohlo vzniknout.

Snad nejvíce falešných mincí, a to jak dukátů, tak tolarů a jejich násobků a dílů, vzniklo ve falzátorské dílně v jižních Čechách, přibližně od druhé poloviny 80. let minulého století, neboť tato falza se objevují na numismatickém trhu již nejméně 25 let. Podle vzhledu mincí to vypadá, že byly pravděpodobně raženy pokovenými plastovými razidly do horkého kovu. Obraz mince má opět neostře přechody z plochy, je ražen nápadně rovnoměrně a hrana mince není klopovaná, ale všelijak obrušovaná a zaklepávaná, a to i u mincí, kde byl střížek originálu vyráběn na prostřihovacím stroji, jako například u ražeb Eggenbergů. Ani barva kovu neodpovídá barvě originálních mincí, stříbrné mince jsou našedlé bez jakékoliv patiny a liší se i barva zlata dukátů. Falza tohoto typu, se kterými jsem se setkal, jsou uvedena dále, a to jsme jistě nepodchytili všechna:

Maximilian II.	tolar 1576 Jáchymov, Geitzkofler
	tolar 1576 Jáchymov, Kádner
Rudolf II.	tolarová klipa 1590 Č. Budějovice, Mattighofer
	tolar 1582 Č. Budějovice, Schönfeld
	tolar 1584 Č. Budějovice, Mattighofer
Matyáš II.	tolar z půltolarového razidla 1614 Kutná Hora, Šmilauer
	2 tolar portrétní 1616, Praha, Hübner
České stavy	3 krejcar 1620 K. Hora, Holzl
	3 krejcar 1620 Jáchymov, Lengenfelder

Friedrich Falcký	48 krejcar 1620 Jáchymov, Lengenfelder
	12 krejcar 1620 K.Hora, Holzl
Ferdinand II.	2 tolar 1623 Praha, Suttner
Leopold I.	tolar 1703 GE, Praha, Egerer
	½ tolar 1702 GE, Praha, Egerer
Šlikové	tolar 1716 Praha
	3 krejcare 1630, 1631, 1633 Planá, Candler
Enggenberkové	½ tolar 1658
	¼ tolar 1658
	3 krejcar 1677, vše Český Krumlov.

Vyrobít falza mincí ražených po nástupu strojové ražby je pro falzátory mnohem obtížnější, mince byly raženy za vysokého tlaku na balanciéru, což se samozřejmě projevilo v jejich vzhledu. Vlastní ražba probíhala ve dvou krocích, nejdříve se vyrazila vlastní mince a pak se razily ornamenty nebo nápisy na její hraně. A právě hrana s ornamenty či nápisy je největším problémem falzátorů, proto se u těchto mincí s celkovými falzy setkáváme spíše výjimečně. Běžnější jsou falza částečná, kdy falzátor na pravé minci pozmění číslici v letopočtu nebo značku mincovny a z běžné mince tak „vyrobí“ minci vzácnou. Při prohlídce mince je toto nutné si toto uvědomit a v inkriminovaných místech plochu mince velmi pozorně prohlédnout.

Totéž platí i pro mince Františka Josefa I., především pro jeho zlatníky vzácných ročníků, jejichž falza jsou zhotovená úpravou zlatníku běžného ročníku. Typickým příkladem je 5 koruna 1906 KB, padělaná tímto způsobem snad nejčastěji. Vyskytují se i dobová falza zlatníků, která však bývají nedokonalá a snadno rozpoznatelná. Celkovými falzy bývají vzácné dukáty Františka Josefa I. zhotovené zřejmě odlitím a dodatečným vroubkováním na roliérce, o čemž svědčí jejich nerovný, kropenatý povrch a tomu neodpovídající téměř dokonalá hrana.

Úpravou ročníku na minci z jiného běžného ročníku se falšují i vzácné československé mince. Jde zejména o 5 halěr 1924, 25 halěr 1932, 5 Kč 1927, 5 Kč 1937 a 10 Kč 1933. Tato falza lze zpravidla odhalit extrémním zvětšením letopočtu, což při dnešní všeobecně dostupné technice není problémem. Stačí minci vyfotografovat digitálním fotoaparátem a obrázek zvětšit na obrazovce počítače. Někdy lze falzum odhalit i na základě detailů kresby, např. na 5 Kč 1937 je jiná kresba lví hlavy než na 5 Kč 1938.

Vyskytují se i nelegální doražby z originálních razidel. To je případ 5 halěře 1924. Pamětníci vědí, že v průběhu 70. let se přiváželo do Prahy velké množství těchto „originálních ražeb“, jedna mince se tehdy prodávala za přibližně 5.000,- Kč. Jeden známý starožitník jich koupil najednou 20 exemplářů. Máme i informaci, že tehdejší ředitel mincovny rozdával svým kamarádům tyto doražby zadarmo. Vzhledem k výskytu těchto mincí za uplynulých 40 let dá se odhadnout počet těchto dodatečně ražených 5 halěrů 1924 na 100 až 200 exemplářů. Protože jsou raženy originálním razidlem v mincovně a originální metodou na původních strojích, nedá se exaktními způsoby toto falzum prokázat. Nicméně originálů bylo v roce 1924 vyrobeno jen asi 6 až 10 a převážně skončily ve státních institucích a muzeích. Na trh se vůbec nedostaly. Takže prakticky vše, co se vyskytuje na numismatickém trhu, jsou pouze tyto doražby, pocházející přibližně z let 1969-1970. Na tom nic nemění ani obvyklá kouzelná formulka ve znaleckých posudcích typu: „Při porovnání se zaručeně pravým exemplářem uloženým v muzeu tam a tam jsem neshledal na minci žádných rozdílů“. Taky nemohl, protože třeba ani neporovnával s originálem.

Na *obr. 21a*) si čtenář může prohlédnout originální 5 halěr 1924 (nikoliv doražbu), pocházející z Múzea mincí a medailí v Kremnici. Na líci, pod pravým obloukem mostu, je jasně viditelná prasklina v razidle. Tato prasklina se nevyskytuje na žádném 5 hal. 1924 pocházejícím z pozdějších nelegálních doražeb. Důvodem je, že původní razidlo se již nedalo použít a bylo tedy

použito razidlo jiné, od pozdějšího ročníku. To, co se mezi zkušenými sběrateli dávno traduje, že totiž těch zkušebních 5 haléřích 1924 je tak málo, protože při ražbě prasklo razidlo, je tak prokázanou skutečností.

Vyskytují se i úplná falza československých mincí, např. 5 Kčs 1951, 5 Kčs 1952, hliníková 1 Kčs 1947, 3 haléř 1962 a další. Ta se dají snadno odhalit porovnáním s jiným ročníkem této mince, protože není dodržena technika ražby, často ani barva kovu a na falzu bývají různé drobné odchylky kresby. Povrch mince je obvykle nerovný s četnými drobnými nálitky.

Případem hodným mimořádné pozornosti jsou falza československých svatováclavských dukátů, která se vzhledem k vysokým prodejním cenám v poslední době objevují stále častěji. Jde o falza už i celkem běžných ročníků, zvláště pak desetidukátů a pětidukátů. Obrázky falza a pravé mince neotiskujeme, protože vzhledem k velké profesionalitě provedení **se falza nedají podle fotografií identifikovat**. Jsou vyráběna pravděpodobně práškovou metalurgií kdesi na východě, protože svým vzhledem nápadně připomínají falza ruských rublů vyráběných touto metodou. Tyto mince jsou extrémně nebezpečnými falzy, jež je velmi obtížné je rozeznat i pro profesionála, jak o tom svědčí jejich časté zařazení v aukcích tzv. „renomovaných“ aukčních domů. Jejich váha je většinou správná. Vyznačují se zejména tím, že vypadají, jako by každá strana mince byla zhotovena jinou ražební technikou. Jedna strana je lesklá, druhá strana matová. Někdy mají i zvlněný povrch, vzniklý zřejmě chlazením horkého kovu.

Dalším případem hodným pozornosti jsou výtěžkové dukáty svaté Kateřiny. Ve velké míře se vyskytují jejich nepůvodní ražby, ražené v průběhu 70. let minulého století na objednávku zahraničních obchodníků. Některé exempláře jsou jako doražba označené, bohužel však vyrytím značky do razidla, takže se tyto drobné značky dají snadno odstranit a dukáty jsou pak prodávány jako originály. Vyskytují se i nezařazené doražby v kvalitě proof. Originály však v kvalitě proof raženy nebyly a jde tedy i v tomto případě opět o doražby. Na jedné nedávné zahraniční aukci se vyskytl desetidukát svaté Kateřiny ve váze 29,0 g, tedy ve váze osmi dukátu. Byl zcela jistě ražen z originálních razidel, ale jednalo se opět o pozdější doražbu, protože osmidukát jako originál nikdy neexistoval. Přesto byla mince prodána jako originál za vysokou cenu.

Existují dokonce i vymyšlené československé mince. Objevilo se jich asi 300 druhů v posledních 20 letech, ačkoliv předtím je za 70 let nikdo nikdy neviděl, ani o nich nikdo za tu dobu neslyšel. To jsou ty všelijaké odražky z nejrozličnějších kovů a různého provedení, které prodejci vydávají za pravé. Typickým ostudným příkladem takové vymyšlené mince je zlatá jednokorunová mince z roku 1922, na *obr. 14b/1* a *14b/2* je falešná zlatá koruna, na *obr. 14a* je pravá 1 koruna z r. 1922. Porovnáním s obyčejnou korunou je na první pohled zřejmé, že zlatá mince není vyražena z originálních razidel. Kromě toho, že chybí nominál nebo letopočet je ražba poněkud neostrá, roztřesená, mince jsou nedoražené. Jedná se evidentně o pokoutní ražbu, protože Kremnická mincovna by v té době takovou lajdáckou práci neodvedla. Navíc je známo, že zlaté mince se směly razit jen na základě zákona, přičemž první ražba zlatých mincí byla povolena až v roce 1923 (dukátové mince k 5. výročí republiky). Tyto falešné 1 korunové mince se již vyskytly v několika desítkách kusů v nejrozličnějších aukcích po celé Evropě a prodaly se za vysoké ceny.

Proto je naprosto nutné mincí **před** nákupem kriticky prohlížet ve **všech** souvislostech a neposlušchat doprovodné pohádky, které většinou doprovázejí nabídku falz. Mít na paměti, že falzum často signalizuje i „výhodná“ cena. Nebát se zeptat, a to před koupí, pak už bývá většinou pozdě. Mějte na paměti, že pokud existuje jen 1 % podezření, že se jedná o falzum, je to na 100 % falzum. Neexistuje mince pravá na 99 %.

Na numismatickém trhu se začala objevovat i falza vzácných československých mincí, která mají svůj původ v Číně. Zde jsou průmyslově vyráběna naprosto legálně, protože jejich výroba stejně tak jako výroba mnohých jiných padělků není dle tamních zákonů trestná. Jsou spolu s velkým množstvím raritních mincí mnoha států celého světa oficiálně nabízena ke koupi na internetu, a to

na adrese internetového obchodu www.jinghuashei.com. Případný zájemce si může vybrat především z obrovské nabídky mincí USA, a to od dolarů z let 1794 až 1804 přes různé půldolary, čtvrtdolary, 20 centy, dimy a půldimy, tři a dvoucenty, měděné a stříbrné centy 1792 až po zlaté dvacetí, deseti, pěti a dvouapůldolary.

Sběratelsky zajímavé jsou pro české numismatiky i ražby německé. Z nich jsou nabízeny různé dvoutolary, např. augsburský 2 tolar 1645 s titulem Ferdinanda III., KM:77, Dav.:5039, bavorský svatební 2 tolar Ludvíka I. z roku 1842, KMG.:431.1, hannoverský 2 tolar/3 ½ gulden Jiřího V. 1855 B, KMG.:229 nebo pruské 2 tolary 1841 A, 1842 A. Lze koupit i německé koloniální ražby, konkrétně 5 marku 1894 Nová Guinea nebo 2 marku 1893 a 1894, obě Jižní Afrika.

Z polských mincí jsou to meziválečné mince 5 zlotých z let 1928, 1930, 1931 a 1932.

Z mincí Rakouska-Uherska jsou nabízeny vzácné zlatníky Františka Josefa I., konkrétně 1857 B, 1857 E, 1861 B, 1864 B, 1864 E, 1864 V, 1865 V, a také 20 heller 1892 a 10 heller 1892.

Lze koupit i veliké množství ruských rublů 18. a 19. století a vzácné mince mnoha dalších států.

Z mincí ražených v Československu v období 1918 až 1939 je nabízen ze svatováclavských dukátů dukát 1937 (*obr. 15*), 1938 (*obr. 16*) a 1939 (*obr. 17*) a dále pak 10 koruna 1933 (*obr. 18b*). Pro porovnání je na *obr. 18a*) originální 10 koruna 1933. Je možné koupit i 5 korunu 1937 (*obr. 19b*), k jejímuž obrázku připojují pro srovnání obrázek právě 5 koruny 1937 (*obr. 19a*). Dalším podélkem je 25 haléř 1932 (*obr. 20*) a 5 haléř 1924 (*obr. 21b/1*). Z poválečných mincí Československa je zatím v nabídce hliníková 1 koruna 1947 (*obr. 22b*). Pro srovnání je na *obr. 22a*) pravá 1 koruna 1947.

S čínským falzem 5 haléřové mince z roku 1924 jsme se už dokonce setkali, je na *obr. 21b/2*). Obrázky obou falešných pětihaléřů 1924 je možno srovnat s obrázkem originální mince (*obr. 21a*) z kremnického muzea. Další pětihaléř z roku 1924 evidentně vyrobený v Číně, byl 10.1.2011 na portálu www.aukro.cz, kde ho prodával obchodník z polské Wrocław (*obr. 21b/3*). A neměl jen ten jeden, ale hned tři.

Popisovat charakteristiku falešných mincí jen podle jejich obrázků je velmi obtížné, protože některé třeba i velmi důležité znaky jsou na obrázku často špatně vidět. Nicméně lze konstatovat, že zatím nejsou čínská falza extrémně nebezpečná, toto tvrzení platí alespoň pro zkušené sběratele. Falza vykazují řadu drobných odlišností, které všímavý čtenář jistě sám najde. Jako příklad uvádím 5 korunu 1937 z *obr. 19b*), která má obraz lva stejný jako 5 koruna 1938. Čínskými falzy ale může být podveden nezkušený, začínající sběratel, zejména při koupi přes internet nebo přes neseriozní zásilkovou službu.

Pokud budou k dispozici originální i falešné mince, je pak možné popsat rozdíly mezi nimi podrobněji. Bez příslušného numismatického materiálu to bohužel není možné. Proto doporučuji všem sběratelům, a to nejen těm, kteří se specializují na mince Československa, aby svým nákupům věnovali daleko větší pozornost než v minulosti a nenechali se lákat k neuváženému nákupu zdánlivě výhodnou cenou či údajným „zaručeným původem“ mince. A také to, aby nabídku čínských falz ve vlastním zájmu sledovali.

A na závěr několik rad pro ty, kteří si už falzum koupili.

Pokud ho koupili tzv. z ruky a nemají žádný doklad o koupi, nemají v podstatě žádný právní nárok na vrácení falešné mince, pokud na to prodejce sám dobrovolně nepřistoupí.

Pokud doklad o koupi vlastní, mají právo minci reklamovat na pravost, musejí ale dodržet zákonnou reklamační lhůtu. Ta je uvedena v dražebním řádu příslušné firmy, bývá zpravidla 1 rok. Pokud v dražebním řádu uvedena není, řídí se reklamační lhůta občanským zákoníkem a je dvouletá. Reklamacie musí mít písemnou formu a musí obsahovat patřičné odůvodnění.

Pokud firma reklamaci uznat nechce a trvá na tom, aby kupec doložil svá tvrzení odborným posudkem, je bohužel nutné si nechat tento posudek vypracovat. Může ho vypracovat buď odborný pracovník musea (např. NM v Praze) nebo soudní znalec v oboru numismatika. Tady je ale určitý

problém v tom, že všichni soudní znalci v ČR bez výjimky mají oprávnění pouze v oboru ekonomika-
odhady cen nikoli na určování pravosti mince. Proto v případě soudního sporu bude u hodně drahé
mince nutno zvážit možnost nechat si vypracovat posudek v zahraničí, např. v Dorotheu, kde obvyklá
cena je 80 € za započatou hodinu práce. V některých případech lze falzum odhalit nedestruktivní
zkouškou kovu pomocí spektrální analýzy. Jde například o ruské platinové mince z 19. století. Pokud
taková mince obsahuje 99,99 % platiny, jde jednoznačně o falzum. Takto čistou platinu v té době
nikdo neuměl vyrobit, a proto originální ražby obsahují kromě platiny i různé příměsi, řádově
několik procent. Pokud ani pak prodejce reklamaci neuzná, je bohužel jedinou možností podání
soudní žaloby. Důkazní břemeno leží ale na žalobci a může být značným právním problémem jak
prokázat, že reklamovaná mince je právě exemplář pocházející z žalovaného prodeje. Zvláště pokud
mince nebyla v katalogu vyfotografována nebo pokud falzum nelze podle fotografie identifikovat.
Což je případ mincí s rozličně upravovanými letopočty a svatováclavských pěti a desetidukátů. Takže
opatrně při nákupech.

Velikost níže zobrazených mincí neodpovídá skutečné velikosti.

Obr. 1a) – pravá mince

Obr. 1b) - falzum

Obr. 2a) – pravá mince

Obr. 2b) – falzum

Obr. 3a) – pravá mince

Obr. 3b) - falzum

Obr. 4a) – pravá mince

Obr. 4b) - falzum

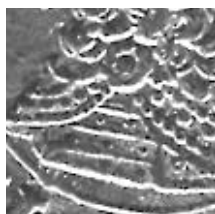
Obr. 5a) – pravá mince

Obr. 5b) – falzum

Obr. 6a) - pravá mince + detail límce

Obr. 6b) - falzum + detail límce

Obr. 7a) – pravá mince

Obr. 7b) - falzum

Obr. 8a) – pravá mince

Obr. 8b) - falzum

Obr. 8c) - falzum

Obr. 9b) - falzum

Obr. 9a) – pravá mince

Obr. 10a) – pravá mince

Obr. 10b) - falzum

Obr. 11) - falzum

Obr. 12a) – pravá mince

Obr. 12b) - falzum

Obr. 13) - falzum

Obr. 14a) – pravá mince

Obr. 14b/1) - falzum

Obr. 14b/2) – falzum

Obr. 15) – čínské falzum

Obr. 16) – čínské falzum

Obr. 17) – čínské falzum

Obr. 18a) – pravá mince

Obr. 18b) – čínské falzum

Obr. 19a) – pravá mince

Obr. 19b) – čínské falzum

Obr. 20) – čínské falzum

Obr. 21b/1) – čínské falzum

Obr. 21b/2) – čínské falzum

Obr. 21b/3) - falzum

Obr. 22a) - pravá mince

Obr. 22b) – čínské falzum

Poděkování:

Děkujeme tímto paní magistře Magdaléně Kamhalové, vedoucí numismatického oddělení Múzea mincí a medailí v Kremnici, bez jejíž příkladné spolupráce bychom některé části tohoto článku nemohli vůbec napsat.

Obr. 21a) – pravá mince

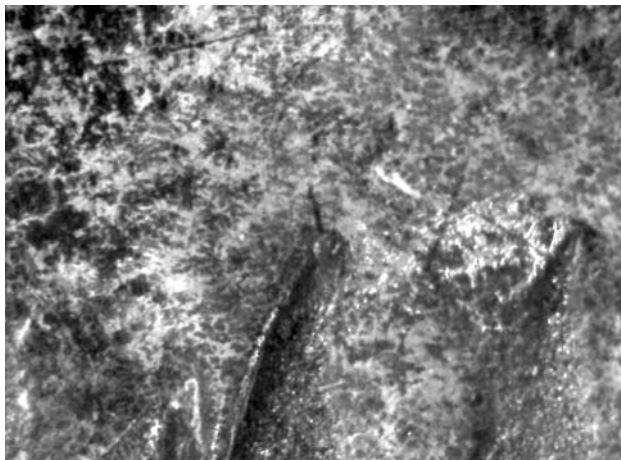
K prozkoumání a posouzení nám byl koncem roku 2012 předložen groš Vladislava II. Jagellonského (1471-1516), který se charakterem materiálu značně vymykal klasickým grošovým ražbám tohoto panovníka. Přestože groše Vladislava II. Jagellonského právě nevynikají vysokou ryzostí (okolo 500/1000), stále si ještě běžně zachovávají stříbrný vzhled. Střížek předloženého groše má však evidentně měděný vzhled i odpovídající měděnou patinu. V kontrastu se vzhledem mince je však samotné zpracování ražby, které nedává důvod se domnívat, že by se jednalo o ražbu neoficiální.

Obr. 1 Pražský groš Vladislava II. Jagellonského (1471-1516), typ jako Hásková X.a/8, ale v tlamě lva jazyk.
Metrologické údaje: $m = 2,7611 \text{ g}$, $d_{\min} = 27,5 \text{ mm}$, $d_{\max} = 29,0 \text{ mm}$, $\rho_{\text{hyd.}} = 9,3848 \text{ g}\cdot\text{cm}^{-3}$,
ryzost (hydrostaticky) = 362/1000, otočení avers vs. revers $\uparrow \boxtimes (100^\circ)$.

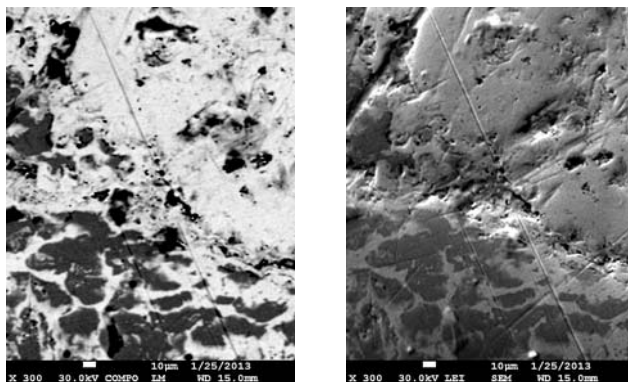
Mince byla nejdříve zkoumána pomocí optického mikroskopu (stereomikroskop MST 127 s objektivem s jednozásobným zvětšením v kombinaci s digitalizačním USB nástavcem Digital Eyepiece - 2MPx, senzor 1/3"). Již při malém zvětšení (obr. 2) je na vystoupklých plochách reliéfu, tedy v místech evidentně nepokrytých patinou, patrná velmi hrubá, nehomogenní a místy dendritická struktura tvořená tmavým načervenalým kovem ve světlé matici. Taková struktura stříbrné slitiny je typická pro materiál nevhodně technologicky zpracovaný. Je velmi pravděpodobné, že za vznikem takové struktury stojí jednak nedostatečné promíslení taveniny a následně i její pomalé chladnutí.

Materiál mince byl podroben prověření pomocí hydrostatické zkoušky. Těto nedestruktivní zkoušky sice nelze použít k jednoznačné identifikaci chemického složení, ale v kombinaci s dalšími analýzami má značný vypovídací potenciál o celém objemu materiálu (což je přínosné a bohužel obecně velmi nedoceňované především u povrchových analýz, jakými jsou např. EDS či RFA). Hydrostatickou zkouškou bylo zjištěno, že hustota materiálu činí $9,3848 \text{ g}\cdot\text{cm}^{-3}$, což je hustota, z níž lze teoreticky určit ryzost materiálu (za předpokladu, že se jedná o binární slitinu stříbra a mědi). S využitím přístupu Krauta a Sterna, který je přesnější než později publikovaný přístup Vorlové (podrobněji viz Richtera a kol.) lze konstatovat, že zkoumaný groš obsahuje $36,2 \pm 0,3 \%$ Ag. Výsledky hydrostatické zkoušky jsou tedy v souladu s pozorováním pomocí optického mikroskopu, v němž je patrná jak přítomnost červeného kovu (mědi, resp. její slitiny), tak i stříbra (resp. přesnější

Obr. 2 Detail ochlupení přední tlapy získaný pomocí elektronového mikroskopu. V celé ploše tlapy je patrná hrubá struktura materiálu (šíře záběru je asi 2,5 mm).

K potvrzení pozorování pomocí optického mikroskopu a závěrů učiněných na základě hydrostatické zkoušky byla následně využita další nedestruktivní technika - povrchová EDS analýza (energieově disperzní analýza) doplněná SEM (elektronová rastrovací mikroskopie). Kombinací těchto technik bylo jednoznačně prokázáno a potvrzeno, že oblasti jevící se v optickém mikroskopu jako načervenalý kov skutečně odpovídají fázi bohaté na měď, zatímco světlé oblasti korespondují s poměrně kvalitním stříbrem. Tato pozorování lze názorně doplnit i vizualizací získanou pomocí SEM (obr. 3), přičemž záběr téhož místa je pořízen ve dvou odlišných módech. Levý snímek je pořízen v režimu SEI (sekundárních elektronů), který je výhodný pro studium morfologie povrchu, pravý pak v režimu BEI (zpětně odražených elektronů). Zobrazovací režim BEI sice neposkytuje tak podrobné zobrazení morfologie reliéfu jako SEI, jeho nespornou výhodou však je zachycení distribuce prvků na zkoumané ploše (v tomto případě světlé plochy přísluší fázi bohaté na stříbro a plochy tmavé odpovídají fázi bohaté na měď).

Obr. 3 Záběry téhož místa pomocí SEM (elektronová rastrovací mikroskopie) v režimu SEI (vlevo) a v režimu BEI (vpravo). Tmavší oblasti korespondují s oblastí s vysokým výskytem mědi, světlé oblasti odpovídají oblastem bohatým na stříbro.

Zjištěný obsah stříbra ve zkoumaném groši je sice výrazně nižší, než jaký představuje předepsaná ryzost (srovnej Hásková), avšak toto výrazné snížení ryzosti je důsledkem nedodržení technologických postupů v mincovně. Předložený groš tak zcela jistě není falzem ani účelně produkovanou zlehčenou mincí, ale velmi pravděpodobně se jedná pouze o zmetek, který opustil mincovnu jako oficiální ražba.

Použitá literatura:

- LEMINGER, Emanuel: *Královská mincovna v Kutné Hoře, Dodatky*. Praha 1924.
HÁSKOVÁ, Jarmila: *Pražské groše z let 1471 - 1526 Vladislav II. - Ludvík I.* Hradec Králové 1971.
KRAUT, J. C., STERN, W. B.: *The Density of Gold-Silver-Copper Alloys and its Calculation from the Chemical Composition*. Gold Bulletin 33(2) 2000.
VORLOVÁ, Dagmar: *Hromadný nálezy pražských grošů z Hradce Králové*. Hradec Králové 2002.
HÁNA, Jiří: *Technické aspekty vývoje středoevropského mincovnictví do konce 19. století*. Klatovy 2007.
KRAJÍČ, Rudolf, CHVOJKA, Jiří: *Táborský poklad*. Tábor 2007.
CIHLÁŘ, Jan, RICHTERA, Lukáš: *Pražské groše Jana Lucemburského s rubním rozdělovacím znamením pětistou různici*. Peníze v proměnách času VII, Ostrava 2010.
RICHTERA, Lukáš, ZMRZLÝ, Martin, VIDEMAN, Jan, GROSSMANNOVÁ, Dagmar, KUČERA, Lukáš: *Moravské denáry fenikového typu Přemysla Otakara II. z nálezů Třebíč-Borovina (II) a jejich analýza*. Folia Numismatica 25/1, Brno 2011.
BRÁDLE, Vojtěch: *Nález mincí z obce Košíčky*. Hradec Králové 2011.
JELÍNEK, Jaroslav: *Cáry odlévané z nepromíchané stříbrné slitiny*. Folia Numismatica 25/2, Brno 2011

Karel Čurda

Falsum kutnohorského malého groše Rudolfa II.

Letos se mi povedlo přijít na méně zdařilé falzum, jež začalo obíhat na našem trhu. Po upozornění, majitel minci zaslal k reklamaci.

Poprvé se objevilo na aukci ČNS Teplice aukce číslo 92 konaná dne 28. dubna 2013. Položka 30 se nacházela na 4 straně aukčního katalogu.

Popis položky číslo 30:

Malý groš, r. 1590, Kutná Hora, MKČ 380, patina, 1/1; vyvolávací cena 500 Kč.¹⁾; vydraženo za 600 Kč + 10% = 660 Kč (nebyl uveden mincmistr - Jiří Šatný). (Majitel mi sdělil pár dalších parametrů: Váha 1,5g poopravením bílého groše klesla.^{2) 3)} Průměr 21,5 mm odpovídá bílému groši^{4) 5)}).

Později byla mince dražena na Aukru jako položka č. 3231083933, aukce končila 14. května 2013.

- 1) Ivo Halačka: Mince zemí koruny české-1526-1856, 1. díl, ČNS, pobočka Kroměříž. MKČ-380, s. 198. Další chyba je zjevná v popisu mince v letopočtu nemá tečky mezi letopočtem. Vyobrazení jasně ukazuje na tuto skutečnost.
- 2) Vladimír Hanibal, Emil Novák: Malé groše, ČNS, pobočka Poděbrady 1981. Pokud si nalistujete stránku 23-24 zde jsou dokladovány nejvyšší váhy malých grošů. Kutná Hora má v této tabulce rozpětí 0,620-1,340.
- 3) Šimek Eduard: Váha a jakost českých mincí 2. poloviny 16. století, Numismatické listy XXVII, 1972, s. 9-14.
- 4) Odpovídá HN-2b, opis 7a. MKČ typ bílého groše 376, u typu 377 Halačka neuvádí pro ročník 1590. Velké rozestupy v opise ukazují na typ bílého groše MKČ 377. Halačka uvádí průměr u mincí typu bílý groš 20,9 mm.
- 5) Karel Čurda: Popis malých grošů v datech nové zařazení a rozbor náleзовých skutečností - 1. díl. Rozbor váhových poměrů malých grošů Rudolfa II. 1576-1612, s. 39, zde je uveden rozbor deseti kusů malých grošů - mincmistr Jiří Šatný.

Rozbor textů na malém groši

Avers: **R V D O L F II.** zn. **IM · S · A · G · H · B · R**

- První chyba velké rozestupy mezi písmeny.
- Začátek opisu mezi **R** - a **V** - velký odstup.
- Písmeno - **O** - na vrcholu přesně rovné.
- Písmeno - **F** - nepatří do opisu velký odstup.
- Římská - **II** - chybí před ní tečka je vidět drobný pokus o tečku, ale vyšel spíše důlek.
- Značka rozmazaná nelze z ní nic určit, mělo by se jednat o značku Šatný.
- Značení - **IM** - se na malých groších nepoužívá. Malé groše značí - **I** -.
- Dále již pokračuje správně, je to však až moc roztáhlé.
- Tečky mezi rozestupy přesně kopírují vzdálenosti - nevychylují se ani nahoru ani dolů.
- Perlovec mezi opisy je dokonalý řetízek, nezasahuje do korunky lva je z obou stran ve stejné vzdálenosti.
- Lev nese na sobě stopy rezavých skvrn.
- Ocas lva je nepřiměřeně hrubý.

Revers: **MALEY / GROSS / 1590**

- První chyba reversu je korunka, je neuvěřitelně přesná. Na malých groších nebývá zřetelná, nejsou na ní tak hluboké zářezy a vykrojení.
- Dvě tečky vedle korunky jsou neuvěřitelně drobné a přesné. Patří tato varianta HN:2b, Hanibal pro tento ročník neuvádí. Tečky jsou moc vysoko.
- Listy mají dokonalý obraz a zakulacený tvar - tento tvar není na malém groši, list bývá zakrojený.
- Není zde rozdělený letopočet tečkami.
- Stonek není tak hrubý, stejný pro pravou a levou stranu.
- Opis - **MA EY** - chybí - **L** -, ten kdo zhotovoval falzum, chtěl dodat malému groši větší důvěryhodnost. Další možná při úpravě bílého groše k většímu úbytku materiálu nešlo dorazit. Proto záměrně vymazal písmeno - **L** -.
- Opis - **GROSS** - neodpovídá běžným typům, příliš kulaté, proto vrchní část odmazána.
- Letopočet bývá menší pro malý groš, zjevně zde stejně velký.
- Dokonalý perlovec, vnější perlovec řetízkový, vnitřní provazovitý.
- Váha poopravována, málem odpovídala malému groši.

Pokud mohu podotknout, nejde o moc zdařilý falzum. Velké rozestupy vizuálně odhalily chyby. První chyba v opisu - **RUDOLF** -, druhá chyba v opisu - **IM** -. Revers je trochu umělý. Mince průměrem i váhou odpovídá bílému groši. V dnešní době popularita malých grošů sílí. Můžeme tudíž počítat s častějším výskytem padělků.

Milan Borůvka

Dvě medaile Václava Seidana

Mezi nejznámější české medailéry 19. století bezesporu patří i pražský rodák Václav Seidan. Jeho medaile zpravidla zachycují významné dobové události od roku 1840 do jeho smrti v roce 1870. Existují sice medaile vydané se jeho jménem i pro roce 1870, jedná se však o medaile vytvořené jeho manželkou Karolínou. V tomto krátkém článku bych chtěl představit dvě medaile, které mají společnou část obrazu, přestože byly vytvořeny pro dvě různé události v životě Františka Josefa I. a jeho ženy Alžběty Bavorské.

pamětní medaile na sňatek císaře Františka Josefa a Alžběty Bavorské

Marešův soupis Seidanových medailí vydaný jako součást Numismatického časopisu československého X. ročník v roce 1934 (dále jen NČČ 1934) uvádí tuto medaili pod číslem 19. Popis v soupise je následující:

Líc: Hlavy císař. manželů zl. Císař s licousy a knírem. Kolem rozdělený opis: F. JOSEPH I. | E. ELISABETH

Rub: V gotickém, kruhovém orámování vpravo je znak rakouský, vlevo bavorský. Nad nimi v opise rakouská koruna s vlajícími stuhami. Dole mezi znaky rozkročmo sedící andělíček a drží stuhu, na níž drobně: AM 24 APRIL. Pod andělíčkem je hvězda a nad ní v obloučku velmi drobně 1854. Na obvodu je na venek obrácený opis: ZUM GEDAECHTNISS DER VERMAELUNGSFEIER
Bez značky, 29 mm, cín, br. Váha cín. 11.89 g.

pamětní medaile na návštěvu císařských manželů Františka Josefa I. a Alžběty v Praze 3. června 1854

NČČ 1934 uvádí následující:

Líc: Prostovlasé hlavy císařských manželů zl. s nápisy FRANZ JOSEPH | ELISABETH u perličkového okraje po stranách hlav. Pod úsekem panovníkovy hlavy SEIDAN F.

Opis na vyvýšeném okraji: ZUM GEDÄCHTNISS DER ANWESENHEIT DES GELIEBTEN HERRSCHERPAARES IN PRAG

Rub: Stojící anděl s palmou v levici drží vavřínový věnec nad korunovaným českým lvem u něho ležícím, majícím v přední pravé tlapě žezlo. V pozadí jest kamenný most Karlův a panorama Hradčan. Nad Hradčany nápis: SLÁVA A ŠTĚSTÍ VÁM Pod úsekem třířádkový nápis: NA PAMÁTKU RADOSTNÉHO POBYTU | JEJICH C. K. VELIČENSTVÍ | V PRAZE 1854

37 mm, stříbro, bronz, cín. Váha stř. 26,3 g, br. 30,25 g, cín 18,30 g.

Co mají tyto medaile společného?

Obě medaile mají společných hned několik znaků - mimo autora a rok vydání. Na obou medailích je použito téměř shodného reliéfu pro císařský manželský pár. Liší se v použitém opisu a v drobných detailech - na pražské medaili je Alžběta s náhrdelníkem. Je pravděpodobné použití neschváleného nebo nepoužitého razidla pro přípravu razidla a ražbu medaile na návštěvu Prahy, čemuž by také nasvědčoval perličkový okraj mezi portrétem a vnějším opisem pro lepší zamaskování případného "švu" mezi částí s portrétem a mezikruží s německým opisem.

Obě medaile nesou také velmi zajímavý punc na hraně - mezi volutkami je nápis BRITANNIEN METALL. U nás se tato slitina označuje jako anglický cín. Jedná se o slitinu cínu (92%), mědi (2%) a antimonu (6%). V Marešově soupise jsou zřejmě zařazeny pod cínové kusy. Anglický cín je oblíbený pro svůj stříbřitý vzhled a hladký povrch. Britannium jak se také této slitině říká, se používá do současnosti např. pro levné šperky. Jeho nejznámější použití je pro výrobu sošek Americké filmové akademie tzv. Oscarů.

Emil Novák

Dvě pamětní medaile připomínající změnu na Pražském hradě po prezidentských volbách 2013

V únoru letošního roku jsem bezprostředně po prezidentských volbách zveřejnil v časopise M&B malé numismatické ohlédnutí za prezidentským obdobím Václava Klause, jehož součástí byl i soupis jeho dosud známých portrétních ražeb (prezident Klaus na medailích a plakétách).¹⁾

Krátce na to, v březnu 2013, byla vydána další, v pořadí již patnáctá medaile s Klausovým portrétem, připomínající konec funkčního období druhého prezidenta České republiky.²⁾

Popis pamětní medaile na 10 let ve funkci prezidenta republiky:

Návrh medaile vypracoval v roce 2013 výtvarný ateliér firmy HMK.³⁾ Místo vzniku medaile mi není známo.

Líc: Portrét prezidenta Klause čelně. Nad pravým ramenem při obvodu tři lipové lístky nad sebou.

Opis: (vlevo) VÁCLAV KLAUS (vpravo) 2003-2013

Rub: Český lev zprava⁴⁾ obklopený ozdobnými stuhami. Vpravo dole u levé zadní tlapy lva logo ražebny. Opis: (nahore) PREZIDENTI ČSR A ČR

Průměr: 33 mm

a) Cu pozlacená 14,6 g
raženo až 9999 v provedení PROOF

Pozn.:

Medaili nabízí ČESKÝ MINCOVNÍ OBCHOD®, Plovární 82/3, 30100 Plzeň-Jižní Předměstí (obchodní značka švýcarské společnosti HMK GmbH, Leubernstrasse 6, CH-8280 Kreuzlingen). Byla součástí série medailí věnovaných prezidentům České republiky. Každou medaili doplňuje číslovaný certifikát se základními údaji o ražbě, která má kód 917.641.0/CZ.

V souvislosti s touto medailí připomenu jen ve stručnosti výčet základních dat týkajících se prezidenta Klause, který byl dne 28. února 2003 po dlouhé a dramatické volbě zvolen druhým prezidentem České republiky. Jeho první volba byla tradiční - nepřímá tajná. Václav Klaus je klasickým konzervativcem a stoupencem volného trhu, který v zásadních otázkách argumentuje stejně jako před lety. To, že se jako jediný vrcholový politik tak dlouho nepřetržitě udržel na politické scéně (od roku 1989) lze vysvětlit významem, který až dosud všechny politické strany přisuzovaly ochraně české identity a obraně národních zájmů. Mnozí představitelé levice kritizují Klause jakožto hospodářského liberála, ale oceňují ho jakožto strážce národních hodnot. Ani jeho odpůrci mu nemohou upřít, že je neobyčejně pracovitý, vzdělaný, sečtělý a inteligentní. Navíc je vypočitatelný, neboť stojí za svým slovem. Na těchto základech mj. postavil Václav Klaus svou kandidaturu pro volbu do druhého funkčního období. Po dramatickém průběhu, v netradiční a neobvyklé tzv. veřejné volbě, porazil hlavního protikandidáta, ekonoma Jana Švejnara. Václav Klaus složil v pátek 7. března 2008 ve Vladislavském sále Pražského hradu na společné schůzi obou komor Parlamentu České republiky slib prezidenta republiky a ujal se prezidentského úřadu ve druhém funkčním období. Prezidentský úřad zastával až do vypršení svého mandátu 7. března 2013. Stal se posledním a také jediným českým prezidentem, který byl zvolen nepřímo parlamentem na společné schůzi obou jeho komor (Poslanecká sněmovna a Senát) ve veřejné volbě.

Jeho nástupce v prezidentském úřadu totiž vzešel z historicky první přímé volby hlavy státu. Stal se jím Ing. Miloš Zeman, CSc. a jako třetího prezidenta České republiky jej připomíná níže uvedená pamětní medaile.

Popis pamětní medaile na zvolení a nastoupení do úřadu:

Návrh medaile vypracoval v roce 2013 výtvarný ateliér firmy HMK. Místo vzniku medaile mi není známé.

Líc: Portrét prezidenta Zemana čelně. Nad pravým ramenem při obvodu tři lipové lístky nad sebou.

Opis: (nahore) MILOŠ ZEMAN (vpravo) 2013

Rub: Český lev zprava ⁵⁾ obklopený ozdobnými stuhami. Vpravo dole u levé zadní tlapy lva logo ražebny. Opis: (nahore) PREZIDENTI ČSR A ČR

Průměr: 33 mm

- a) Cu pozlacená 14,6 g
raženo až 9999 v provedení PROOF

Pozn.:

Medaili nabízel ČESKÝ MINCOVNÍ OBCHOD ®, Plovární 82/3, 30100 Plzeň-Jižní Předměstí (obchodní značka švýcarské společnosti HMK GmbH, Leubernstrasse 6, CH-8280 Kreuzlingen). Byla součástí série medailí věnovaných prezidentům České republiky. Každou medaili doplňuje číslovaný certifikát se základními údaji o ražbě, která má kód 917.641.2/CZ.

S ohledem na to, že se s prezidentem Zemanem setkáváme na portrétní medaili poprvé, považuji za vhodné připomenout některé důležité a zajímavé momenty z jeho životopisu. Miloš Zeman se narodil 28. září 1944 v Kolíně. Po středoškolských studiích nebyl z politických důvodů přijat k vysokoškolskému studiu, a tak v období 1963-1967 pracoval ve strojírenském podniku Tatra Kolín. Studium na Vysoké škole ekonomické absolvoval v letech 1965-1967 dálkově a 1967-1969 na denním studiu (obor: národohospodářské plánování). V roce 1968 vstoupil do KSČ a téhož roku se přihlásil do obnovované sociální demokracie. V roce 1970 byl kvůli nesouhlasu s okupací vojsk Varšavské smlouvy a za kritiku normalizačního procesu z KSČ vyloučen. Po téměř dvouletém období bez trvalého pracovního poměru byl v letech 1971-1984 zaměstnancem tělovýchovného podniku Sportpropag a potom až do roku 1989 působil jako prognostik ve státním podniku Agrodat (propuštěn za veřejnou kritiku vývoje společnosti). Téhož roku se stal členem Občanského fóra (OF) v jeho středolevém proudu a poslancem Federálního shromáždění. Spolu s bývalým prezidentem Václavem Havlem a tehdejšími ministrem financí, pozdějším předsedou vlády a nakonec prezidentem Václavem Klausem spoluvytvářel obraz české politiky v 90. letech minulého a počátkem tohoto století. V letech 1990-1992 působil v Prognostickém ústavu ČSAV. V letech 1992-2007 byl členem ČSSD a stál v jejím čele jako předseda v období 1993-2001.⁶⁾ Po vyhraných předčasných volbách v roce 1998 byl jmenován premiérem menšinové vlády⁷⁾ a tuto funkci vykonával do roku 2002. V následujícím roce neuspěl v prezidentské volbě⁸⁾ a po tomto fiasku se na několik let stáhl z aktivní politiky. Politické dění potom jen příležitostně glosoval. Do velké politiky se vrátil na přelomu let 2009/2010 jako organizátor a posléze předseda Strany Práv Občanů ZEMANOVCI (SPOZ). Za tuto stranu kandidoval v parlamentních volbách jako lídr v Ústeckém kraji. Po volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2010, ve kterých SPOZ neuspěla, oznámil svou rezignaci na post předsedy strany.⁹⁾ V polovině roku 2012 ohlásil s podporou SPOZ oficiální kandidaturu na prezidenta republiky. Dne 26. ledna 2013 v rozhodujícím druhém kole přímé

volby Miloš Zeman porazil hlavního protikandidáta, ministra zahraničí Karla Schwarzenberga a do výčtu svých politických úspěchů přidal post prvního přímo zvoleného prezidenta České republiky. O několik týdnů později, 8. března, složil ústavou předepsaný slib do rukou předsedy Senátu PČR, Milana Štěcha. Stal se naším třetím nejstarším prezidentem (68 let a pět měsíců), starší byl v době nástupu do úřadu jen Ludvík Svoboda (72 let a čtyři měsíce) a T.G.Masaryk (68 let a osm měsíců). Také Zeman, podobně jako mnozí jeho předchůdci, je literárně činný. Mezi nejúspěšnější počiny v této oblasti patří publikace: *Jak jsem se mylil v politice* (2005) a *Vzestup a pád české sociální demokracie* (2006). Miloš Zeman je milovníkem bonmotů, které ve svém projevu často používá. Podrobný rozbor jeho osobnosti, osobního stylu, názorů a postojů, není v rámci tohoto příspěvku možný a navíc se mu věnuje řada specialistů a odborníků na tuto problematiku.

Pokud se týká soukromí nového prezidenta, je známo, že Miloš Zeman je podruhé ženatý a má dvě děti, z prvního manželství s bývalou spolužačkou Blankou Zemanovou syna Davida a z druhého s Ivanou Bednarčíkovou dceru Kateřinu.¹⁰⁾ Mezi jeho zájmy patří pění a lyžařská turistika, sci-fi a šachy.

Poznámky:

- 1) NOVÁK, Emil: Numismatické ohlédnutí za prezidentským obdobím Václava Klause (prezident Klaus na medailích a plakétách), M&B – časopis o mincích, bankovkách a medailích roč. 6, č. 2, 2013, s. 32-35.
- 2) Historicky prvním prezidentem samostatné České republiky byl v letech 1993-2003 Václav Havel (soubor jeho portrétních ražeb byl součástí mého příspěvku „Vzpomínka na Václava Havla - Prezident Havel na medailích a plakétách“, zveřejněném v M&B – časopis o mincích, bankovkách a medailích roč. 5, č. 2, 2012, s. 56-65.
- 3) Švýcarská firma HMK se zaměřuje zejména na medaile a pamětní mincovní ražby pro sběratele. Její centrála sídlí na adrese HMK GmbH, Leubernstrasse 6, CH-8280 Kreuzlingen. Na trhu je od roku 1978 a má pobočky ve všech zemích Evropy včetně České republiky. Filiálka v Kreuzlingenu se pod vedením svého zakladatele dr. Michaela Göde v průběhu let rozvinula v celosvětově třetí největší specializované zasilatelství potřeb pro sběratele. Firma má svůj výtvarný ateliér a vlastní návrhář. Sběratelské předměty včetně medailí si firma nechává zhotovovat u specializovaných výrobních firem. V České republice je smluvním partnerem společnosti HMK GmbH obchodní firma ČESKÝ MINCOVNÍ OBCHOD @, Jiráskova 794, 33027 Vejprnice.
- 4) Korunovaný dvouocasý lev ve skoku na rubní straně medaile je nezvykle zobrazen zrcadlově převrácený, což není plně v souladu se zákonem č. 3/93 Sb. o státních symbolech České republiky (§2, odst. 3 a 4, příl. 2). Je tedy otázkou, jestliže na líci medaile je portrét českého prezidenta, zda ve vztahu k portrétovanému lze motiv na rubu medaile považovat za státní symbol (malý státní znak) České republiky. Podobný problém lze nalézt i na jiných medailích švýcarské firmy HMK.
- 5) Korunovaný dvouocasý lev; viz. poznámka 4)
- 6) V březnu 2007 Zeman vystoupil z ČSSD. Předcházela tomu jeho ostrá kritika na adresu některých členů sociální demokracie (zejména Grosse a Špidly) a neshody s předsedou Jiřím Paroubkem.
- 7) Vládnutí menšinové jednobarevné vlády ČSSD umožnila toleranční dohoda s ODS zastoupenou Václavem Klausem - tzv. opoziční smlouva.
- 8) Nominován byl ČSSD, ale nepostoupil ani do druhého kola, protože mnozí jeho spolustraníci pro něj nehlasovali. Protikandidáty tehdy byli Václav Klaus a senátorka Jaroslava Moserová.
- 9) Dne 13. listopadu 2010 byl zvolen čestným předsedou SPOZ.
- 10) První manželství 1971 - 1978, druhé manželství 1993 - až doposud.

Královéhradecké ražby Petra Souška, 3. část (2008-2012)

Je s podivem, kolik ražeb s královéhradeckou tematikou Petr Soušek již vytvořil. Buď pro soukromé osoby, spolky, podniky. Zde budeme pokračovat v jejich soupisu ¹⁾. Ražby jsou řazeny chronologicky, jak vznikaly.

24. 2008 – Novoročenka 2009 Sdružení hradeckých sběratelů

Líc: Uprostřed v kruhu z teček v sedmi řádcích nápis: SHS (krajní písmena menší) / VOBOŘIL JAROSLAV / MATLÁK MARIAN / ŽUREK MIROSLAV ČIHAL ROBERT / FOUKAL MARTIN MÜLLER JIŘÍ / AWWAD FARIS ŠIMÁČEK JIŘÍ / PÍPAL JIŘÍ, po stranách ozdoby. Opis • SDRUŽENÍ HRADECKÝCH SBĚRATELŮ •, dole malý erb s písmenem G a rozdělený letopočet založení 20 – 08. Nad erbem čarovitá ozdoba.

Rub: Vyobrazení dvou mincí, vždy rub a líc: nahoře a dole římský republikánský stříbrný denár Quinta Nasidiuse (Bab. CX/1, str. 2/252), vpravo a vlevo římský republikánský bronzový sextans (Bab. 20, str. 1/20). Dole při okraji drobně PF – MMIX.

Medaile o průměru 40 mm značena autorem Sou na rubní straně spolu s autorem návrhu JV (Jaroslav Vobořil). Stříbrné medaile puncovány 2 puncy na rubu. Nepublikováno.

a) stříbro 0.999	11 ks	26,6 g
b) měď	47 ks	21,8 g
c) hliník	150 ks	9,8 g

Jednostranné odrazky (rub) byly soukromou ražbou ing. Jaroslava Vobořila:

d) mosaz lesklá ²⁾	} 28 ks	20,3 g
e) mosaz lesklá		20,4 g
f) mosaz patinovaná		15,4 g

²⁾ Na prázdné straně gravírovaný třířádkový nápis: Ing. Jaroslav Vobořil / 1954 - 2009 / Hradec Králové.

25. 2009 – Medaile města Hradce Králové pro novorozence z r. 2009

Líc: Královéhradecký zvon Augustin uprostřed. Dvojitý opis: vnitřní 1509 • ZVON AUGUSTIN, vnější OBČAN MĚSTA HRADCE KRÁLOVÉ • 2009 •

Rub: Nejstarší městská pečeť (z r. 1362). Opis v perlovcovém mezikruží +SIGILVM. CIVIVM. CIVITATIS. GRENCENSIS

Medaile o průměru 20 mm autorem není značena. Ražbu zajišťovala a provedla firma Antiquanova v Brně. Zlatou medaili obdrželi první narozený chlapec a děvče ve městě, ostatní stříbrné. Medaile jsou uloženy v sametové etui - pro chlapce v modré barvě, pro děvčata v červené barvě. Publikováno ²⁾.

a) zlato 0.999	6 ks	6,0 g
b) stříbro 0.999	868 ks	3,0 g

26. **2009 - 85. narozeniny Zdeňka Netrvala**

Líc: Číslo 85 sestavené z květin uprostřed. Opis v mezikruží nahoře ZDENĚK NETRVAL, dole obráceně * 5. 12. 1924

Rub: Uprostřed v ozdobném kruhu s květinami dole královéhradecký lev. Opis nahoře HRADEC KRÁLOVÉ, dole obráceně 2009

Zdeněk Netrval je zakládající člen a čestný předseda královéhradecké pobočky ČNS, členem ČNS od roku 1954. Medaile o průměru 30 mm není autorem značena. Stříbrné značeny 2 puncy na rubní straně. Nepublikováno.

a) stříbro 0.900	21 ks	9,2 g
b) měď	50 ks	9,1 g
c) hliník	33 ks	3,7 g

27. **2009 – Novoročenka 2010 Sdružení hradeckých sběratelů**

Líc: Uprostřed v kruhu z teček v sedmi řádcích nápis: SHS (krajní písmena menší) / VOBOŘIL JAROSLAV / MATLÁK MARIAN / ŽUREK MIROSLAV ČIHAL ROBERT / FOUKAL MARTIN MÜLLER JIŘÍ / AWWAD FARIS ŠIMÁČEK JIŘÍ / PÍPAL JIŘÍ, po stranách ozdoby. Opis • SDRUŽENÍ HRADECKÝCH SBĚRATELŮ •, dole malý erb s písmenem G a rozdělený letopočet založení 20 – 08. Nad erbem čárovitá ozdoba.

Rub: Portrét Leopolda I. doprava, po stranách dole mince: vlevo koruna České republiky, vpravo koruna Slovenské republiky. Dole opis PF 2010

Medaile o průměru 40 mm značena autorem So na rubní straně. Autorem návrhu rubní strany je Marian Matlák. Stříbrné medaile puncovány 2 puncy na lici. Nepublikováno.

a) stříbro 0.999	11 ks	20,3 g
b) měď	47 ks	21,9 g
c) hliník	140 ks	6,5 g
d) cín jednostranný (rub) *)	3 ks	*)

*) Zkušební autorské odrazky - hranáče. Velikost a hmotnost se u jednotlivých kusů liší (48 x 49 mm, 46,9 g; 44 x 44,5 mm, 35,4 g; 47,4 x 48,3 mm, 40,5 g).

28. **2010 – Medaile města Hradce Králové pro novorozence z r. 2010**

Lic: Průčelí gymnázia J. K. Tyla se sochou „Vítěze“ prostřed. Opis nahoře OBČAN MĚSTA HRADEC KRÁLOVÉ, dole letopočet 2010

Rub: Nejstarší městská pečeť (z r. 1362). Opis v perlovcovém mezikruží +SIGILVM. CIVIVM. CIVITATIS. GRECENSIS

Medaile o průměru 20 mm autorem není značena. Ražbu zajišťovala a provedla firma Antiquanova v Brně. Zlatou medaili obdrželi první narozený chlapec a děvče ve městě, ostatní stříbrné. Medaile jsou uloženy v sametové etui - pro chlapce v modré barvě, pro děvčata v červené barvě. Nepublikováno.

a) zlato 0.999	10 ks	6,0 g
b) stříbro 0.999	780 ks	3,0 g

29. **2010 – 60. narozeniny Jiřího Müllera ml.**

Lic: Osobní znak uprostřed. Opis v perlovcovém mezikruží nahoře JAROMĚŘ, po stranách datum narození * 19. 10. - 1950., dole obráceně JIŘÍ MÜLLER

Rub: Stylizované číslo 60 tvořené gotickým G a rubem grešle Marie Terezie z roku 1760. Opis v perlovcovém mezikruží začíná dole 250 LET MĚDĚNÉ MINCE V ČECHÁCH • 2010 •

Jiří Müller ml. je členem ČNS, pobočky v Hradci Králové od roku 1977. Medaile o průměru cca 31 mm (ruční ražba) značena autorem P.S. na rubní straně. Stříbrné ražby nejsou puncovány. Ke všem medailím byl přidán reklamní lístek s popisem medaile. Nepublikováno.

a) stříbro 0.900	11 ks	11,9 g
b) měď patinovaná	22 ks	12,4 g
c) hliník	75 ks	2,8 g
d) cín ^{*)}	2 ks	11,0 g

^{*)} Zkušební odrazky.

30. 2010 – Novoročenka 2011 Sdružení hradeckých sběratelů

Líc: Uprostřed v kruhu z teček v sedmi řádcích nápis: SHS (krajní písmena menší) / VOBOŘIL JAROSLAV / MATLÁK MARIAN / ŽUREK MIROSLAV ČIHAL ROBERT / FOUKAL MARTIN MÜLLER JIŘÍ / AWWAD FARIS ŠIMÁČEK JIŘÍ / PÍPAL JIŘÍ, po stranách ozdoby. Opis • SDRUŽENÍ HRADECKÝCH SBĚRATELŮ •, dole malý erb s písmenem G a rozdělený letopočet založení 20 – 08. Nad erbem čárovitá ozdoba.

Rub: Repliky tří mincí uprostřed: nahoře československý 50 haléř od O. Španiela, vlevo lícní a vpravo rubní strana pražského groše Václava II. Nahoře monogram autora návrhu M. + Ž., dole dvouřádkově PF / 2011

Medaile o průměru 40 mm nebyla autorem značena. Autorem návrhu rubní strany je Miroslav Žurek.

Stříbrné medaile puncovány 2 puncy na hraně. V opisu lícní strany pražského groše chyba: SECVNDS místo SECVNDVS. Nepublikováno.

a) stříbro 0.999	11 ks	27,0 g
b) měď	47 ks	22,1 g
c) hliník	160 ks	6,6 g
d) cín ^{*)}	2 ks	33,8 g

^{*)} Zkušební autorské odrazky - hranáče 47x47 mm.

Jednostranné odrazky (rub) byly soukromou ražbou MVDr. Miroslava Žurka.

e) cín	43x44 mm	34 ks	27,8 g	síla střížku 2,0 mm
f) cín	43x44 mm	6 ks	37,3 g	síla střížku 2,8 mm
g) cín	ø 41 mm	2 ks	20,7 g	
h) mosaz	44x45 mm	2 ks	23,0 g	

31. **2011 – Medaile města Hradce Králové pro novorozence z r. 2011**

Líc: Uprostřed v kruhu schematické lezoucí dítě doleva. Opis OBČAN MĚSTA HRADEC KRÁLOVÉ, dole obráceně 2011

Rub: Nejstarší městská pečeť (z r. 1362). Opis v perlovcovém mezikruží +SIGILVM. CIVIVM. CIVITATIS. GRECENSIS

Medaile o průměru 20 mm autorem není značena. Ražbu zajišťovala a provedla firma Antiquanova v Brně. Zlatou medaili obdrželi první narozený chlapec a děvče ve městě, ostatní stříbrné. Medaile jsou uloženy v sametové etui - pro chlapce v modré barvě, pro děvčata v červené barvě. Nepublikováno.

a) zlato 0.999	10 ks	6,0 g
b) stříbro 0.999	600 ks	3,0 g

32. **2011 – „Brakteát“ k 55. výročí pobočky ČNS v Hradci Králové**

Líc: Uprostřed v kruhu dvě věže z Chrámu sv. Ducha v Hradci Králové, mezi nimi korunované písmeno G. Opis X 55 LET POB. ČNS H. KRÁLOVÉ

Rub: Prázdný, dutá ražba.

Medaile o průměru 33 mm značena autorem puncovní značkou na lící straně. Zlaté ražby mají punc ryzosti a punc výrobce P.S. na rubní straně. Cínové a zkušební ražby bez puncu výrobce. Publikováno ³⁾.

a) zlato 0.986	4 ks	1,6 g
b) stříbro 0.999	120 ks	1,5 g
c) měď ^{*)}	1 ks	2,0 g
d) mosaz ^{*)}	1 ks	1,5 g
e) cín (šestihran 35-36 mm)	12 ks	9,8 g
f) cín ^{*)}	1 ks	13,2 g

^{*)} Zkušební autorské odrazky o průměru 34 mm (Cu, mosaz), 40-41 mm (Sn).

33. 2011 – 30. narozeniny Milana Borůvky

Líc: Portrét jubilanta zprava. Opis NUMISMATIC MILAN BORŮVKA * IIII • SEP • MMDCCLXIII. Po okraji květinové ozdoby.

Rub: Uprostřed tři stojící Monety, dole koš se třemi hady. Opis XXX JUBILEUM

Milan Borůvka je členem ČNS, pobočky v Hradci Králové od roku 2008. Medaile o průměru 27-29 mm (ruční ražba) značena autorem So na lící straně. Stříbrné ražby nejsou puncovány. Nepublikováno.

a) stříbro 0.999 ***)	17 ks	11,8 g
b) cín lesklý *)	5 ks	7,9 g
c) cín lesklý **)	5 ks	7,9 g
d) cín patinovaný *)	10 ks	8,0 g
e) cín patinovaný ***)	65 ks	8,1 g

*) Ražba cca srpen/září 2011. Při kalení razidel byla razidla poškozena.

**) Ražba z poškozených razidel.

***) Ražba cca září/tříjen 2011. Nově vyrobená razidla - drobné odchylky v lící i rubní straně.

34. 2011 – Novoročenka 2012 Sdružení hradeckých sběratelů

Líc: Uprostřed v kruhu z teček v sedmi řádcích nápis: SHS (krajní písmena menší) / VOBOŘIL JAROSLAV / MATLÁK MARIAN / ŽUREK MIROSLAV ČIHAL ROBERT / FOUKAL MARTIN MÜLLER JIŘÍ / AWWAD FARIS ŠIMÁČEK JIŘÍ / PÍPAL JIŘÍ, po stranách ozdoby. Opis • SDRUŽENÍ HRADECKÝCH SBĚRATELŮ •, dole malý erb s písmenem G a rozdělený letopočet založení 20 – 08. Nad erbem čárovitá ozdoba.

Rub: Uprostřed replika ½ tolarového hranáče b. l. na výpravu do svaté války salcburského arcibiskupa Wolfa Ditricha von Raitenau. Po okrajích hranáče nápisy POUR – FELICITER – MM - XII

Medaile o průměru 40 mm značena autorem So na rubní straně. Autorem návrhu rubní strany je Jiří Pípal. Stříbrné medaile puncovány 2 puncy na lici. Nepublikováno.

a) stříbro 0.999	11 ks	24,9 g
b) měď	47 ks	21,8 g
c) hliník	140 ks	6,8 g
d) cín jednostranný (rub) *)	4 ks	14,0 g

*) Zkušební autorské odrazky, průměr cca 39-40 mm.

35. **2012 – Medaile města Hradce Králové pro novorozence z r. 2012**

Lic: Uprostřed secesní most přes Labe u elektrárny Hučák, pod ním nápis ROK LABE / 2012. Opis nahoře OBČAN MĚSTA, dole obráceně HRADEC KRÁLOVÉ

Rub: Nejstarší městská pečeť (z r. 1362). Opis v perlovcovém mezikruží +SIGILVM. CIVIVM. CIVITATIS. GRECENSIS

Medaile o průměru 20 mm autorem není značena. Ražbu zajišťovala a provedla firma Antiquanova v Brně. Zlatou medaili obdrželi první narozený chlapec a děvče ve městě, ostatní stříbrné. Medaile jsou uloženy v sametové etui - pro chlapce v modré barvě, pro děvčata v červené barvě. Nepublikováno.

a) zlato 0.999	10 ks	6,0 g
b) stříbro 0.999	600 ks	3,0 g

36. **2012 – Kontramarka na I. tajný výlet 11. 08. 2012**

Kontramarka: V kruhu v bocích vyseknutém uprostřed nápis T. I. V. (I. tajný výlet), opis nahoře ČNS H. K., dole obráceně 11. 8. 2012

Kontramarka o velikosti 7x7 mm značena autorem na lící straně. Zlaté a stříbrné ražby bez puncovních značek. Publikováno ⁴⁾.

a) zlato	2 ks	*)
b) stříbro 0.999	7 ks	1,0 g
c) SnPb ^{***}	22 ks	2,5 g
d) hliník (1 Kčs 1952)	21 ks	1,3 g
e) hliník ^{****}	1 ks	1,5 g

^{*)} Zlaté odrazky kontramarky: 1 ks Au 0.999 - velikost 12,5 x 15,5 mm (pětiúhelník), hmotnost 3,09 g; 1 ks Au 0.987 - velikost 11 mm, hmotnost 0,78 g.

^{***}) Ražbu na různých čtvercových a obdélníkových sekaných kouscích SnPb provedl Martin Foukal v Hradci Králové.

^{****}) Zkušební odraček.

37. **2012 – Svatební medaile Viktora Kudrny**

Líc: Uprostřed obraz kytice ve dřbánu s ozdobným rámem, v rámu datum svatby: nahoře 30.11., dole 2012. Opis HANA • FEJKLOVÁ • VIKTOR • KUDRNA •, dole obráceně HK

Rub: Prázdný.

Viktor Kudrna je členem ČNS, pobočky v Hradci Králové od roku 2003. Medaile o průměru 40 mm je značena autorem na lící straně. Stříbrné ražby nejsou puncovány. Nepublikováno.

a) stříbro 0.999, síla střížku 2,76 mm	2 ks	28,6 g
b) stříbro 0.999, síla střížku 3,75 mm	1 ks	41,2 g
b) měď	10 ks	32,2 g

38. **2012 – Novoročenka 2013 Sdružení hradeckých sběratelů**

Líc: Uprostřed v kruhu z teček v sedmi řádcích nápis: SHS (krajní písmena menší) / VOBOŘIL JAROSLAV / MATLÁK MARIAN / ŽUREK MIROSLAV ČIHAL ROBERT / FOUKAL MARTIN MÜLLER JIŘÍ / AWWAD FARIS ŠIMÁČEK JIŘÍ / PÍPAL JIŘÍ, po stranách ozdoby. Opis • SDRUŽENÍ HRADECKÝCH SBĚRATELŮ •, dole malý erb s písmenem G a rozdělený letopočet založení 20 – 08. Nad erbem čárovitá ozdoba.

Rub: Vpravo dobová rytina ražby ruských mincí, vlevo nahoře stará ruská „drátěná“ děnga. Dole opis PF 2013

Medaile o průměru 40 mm značena autorem So na rubní straně. Autorem návrhu rubní strany je Martin Foukal. Stříbrné medaile puncovány 2 puncy na hraně. Nepublikováno.

a) stříbro 0.999	11 ks	26,6 g
b) stříbro 0.925 ^{*)}	1 ks	25,9 g
c) měď	47 ks	32,5 g
d) hliník	120 ks	6,7 g
e) cín (kruh) ^{*)}	1 ks	14,0 g
f) cín (čtverec) ^{*)}	1 ks	33,2 g
g) cín (šestihran) ^{*)}	3 ks	22,1 g

^{*)} Zkušební autorské odražky, stříbrná není puncovaná, cínové jsou jednostranné (rub). Velikost cínových ražeb:

e) - 42-44 mm;

f) - 46x46 mm;

g) - 46x46 mm.

Literatura:

- 1) Sběratelské zprávy č. 130, str. 257 – 263; č. 133, str. 47 – 51
- 2) Sběratelské zprávy č. 130, str. 255
- 3) Sběratelské zprávy č. 132, str. 15 – 16
- 4) Sběratelské zprávy č. 134, str. 79 – 80

Neurčené účelové ražby, 20. část

202 A: vbítý třírádkový nápis 47 / C. L. / 1903

R: hladký (nezobrazeno)

Mosaz? Ø 33,8 mm, otv. Ø 2,8 mm, 6,1 g

203 A: opis s hodnotovou číslicí uprostřed A C V B, v perlovém kruhu nápis a opis 2 / HELLER,
dole hvězdička se dvěma šipkami, při okraji hladký kruh

R: negativní obraz líce

Železo Ø 19,2 mm, 0,8 g

Uveřejněná Menzel (2005) 28287.1

Obr. č. 202

Obr. č. 203

Obr. č. 204

Obr. č. 205

Obr. č. 206

Obr. č. 207

Obr. č. 208

Obr. č. 209

Obr. č. 210

Obr. č. 211

- 204 A: opis kurentem a nápis Sch. G. Sch. / 1, po stranách číslice šesticípé hvězdičky, perlovec
R: dvouřádkový nápis BIER= / MARKE, pod nápisem pět vodorovně situovaných šesticípých hvězd s největší uprostřed, perlovec
Hliník Ø 21,8 mm, 0,7 g
- 205 A: dvouřádkový rytý nápis Batík / 94
R: rytý nápis 1 L
Mosaz Ø 22,3 mm, 3,2 g
- 206 A: opis KARL BECK GASTWIRT, uprostřed rozeta a čtyři lístky do kříže, perlovec
R: do čtverce na koso uspořádané stylizované rostlinky s rozetou uprostřed, perlovec
Zinek Ø 21,2 mm, 2,5 g
Poznámka: Ražba Rudolf Lässig Žatec.
- 207 A: opis G. BEDNÁŘOVÁ, uprostřed v perlovém kruhu stylizovaný květ, dole pěticípá hvězdička
R: nápis 20 v perlových polokruzích zakončených zalomením, mezi lomením zaoblené tyčky
Mosaz Ø 22,0 mm, 3,1 g
- 208 A: nápis a opis 200 / DB, pod číslem a vedle opisu kuličky, mezi textem nahoře ozubená, dole prolomená spirála
R: nápis 200, nad i pod číslem tři kuličky
Mosaz Ø 25,1 mm, 4,2 g
- 209 A: nápis a opis 50 / DB, pod číslem kulička, po stranách opisu dvojité spirály
R: nápis 50, nad i pod číslem tři kuličky
Mosaz Ø 22,3 mm, 3,4 g
- 210 A: nápis DEUTSCH v perlovém kruhu, z něhož v horní polovině dovnitř vystupují perlové oblouky tvořící trojpás, nad a pod nápisem šesticípé hvězdy, při okraji hladký kruh
R: nápis 10 nad dvěma zkříženými ratolestmi s bobulemi, dole značeno F, při okraji hladký kruh a perlovec
Mosaz Ø 22,8 mm, 2,6 g
- 211 A: dvouřádkový nápis H. R. / 1/2 L. v hladkém kruhu, z něhož dovnitř vystupují nahoře a dole rozviliny, po stranách vodorovně šrafované plochy, perlovec
R: hladký (nezobrazen)
Zinek Ø 22,6 mm, 2,9 g

- 212 A: dvouřádkový nápis ED. / JAHN, perlovec
R: opis GUT FÜR EIN GLAS BIER, uprostřed pivní sklenice s víčkem, dole kosočtverec, perlovec
Mosaz Ø 21,6 mm, 2,4 g

Obr. č. 212

Obr. č. 213

- 213 A: opis, nápis a opis ANTONÍN / JELÍNEK / HOSTINSKÝ, při okraji hladký kruh
R: nápis 1 L. mezi dvěma dole svázanými ratolestmi
Mosaz Ø 22,2 mm, 2,85 g

Petr Bárta

Odešel ing. Theodor Lokvenc, CSc.

15. února letošního roku nás hluboce zarmoutila zpráva o náhlé smrti našeho přítele, kolegy, významného numismatika a evropsky uznávaného botanika, vědce a spisovatele ing. Theodora Lokvence, CSc.

Narodil se 27. 10. 1926 v Náchodě. Za Protektorátu (1942) přerušil studium reálného gymnázia v Jaroměři a jako lesní dělník pracoval na náchodském panství prince Schaumburka-Lippe (polesí Odolov). Po válce dokončil studia Státní vyšší lesnické školy v Písku (1948), absolvoval vojenskou přesenní službu a nastoupil do lesnického provozu. Od roku 1950 působil jako vedoucí polesí Křinice u Lesního závodu Broumov. V roce 1951 přešel jako jeden z prvních zaměstnanců do nově zakládaného Výzkumného ústavu pro pěstování lesů, lesní semenářství a školkařství v Opočně. Z komplexu naléhavých problémů poválečného lesnictví u nás se podílel zejména na řešení úkolů zalesňování kalamitních holin v mnoha stanovištně rozdílných regionech Československa (LZ Dobříš, Zbraslav nad Vltavou, Varvažov, Jeseníky, Krkonoše, Orlické hory, Oravská přehrada, Východoslovenský kras atd.). Později dálkově vystudoval Lesnickou fakultu ČVUT v Praze (1957 - 1963). V roce 1965 obhájil kandidátskou disertaci na téma *Některé biologické podklady zalesňování alpské oblasti Krkonoš*. Problematika rekonstrukcí porostů nad alpskou hranicí lesa postupně zůstala ústřední a dlouhodobou problematikou Ing. Theodora Lokvence, CSc., kterému se také Krkonoše staly nejoblíbenějším místem nejen pro výzkum. Jako výzkumník se profesně zabýval především problematikou zalesňování v horských oblastech; v rámci svých rozsáhlých pokusů a studií např. podrobně rozpracoval použití obalené sadby pro umělou obnovu lesa. Významně svými poznatky přispěl na úseku posuzování kvality sadebního materiálu lesních dřevin. Prosazoval diferenciaci jeho

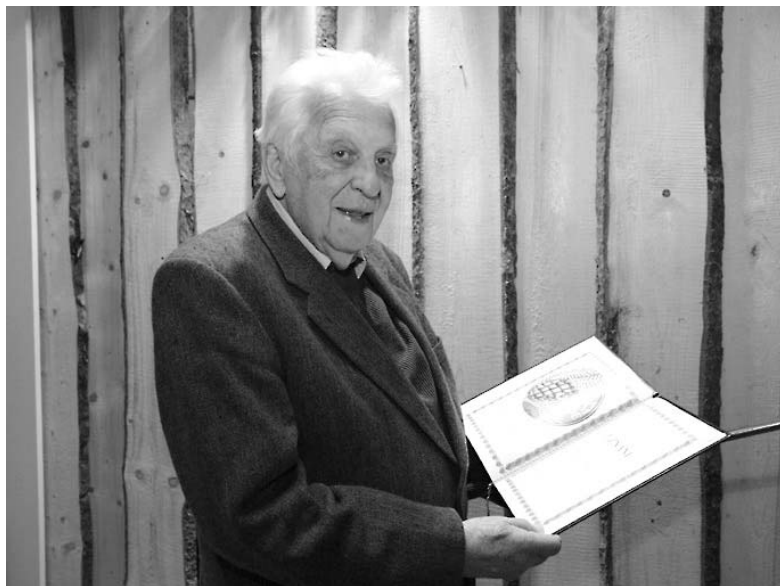

typů pro rozdílné podmínky zalesňovaných stanovišť. Nové poznatky, získané při řešení výzkumných úkolů, vyústily v kvalitní vědecké a odborné články s širokým mezinárodním ohlasem. Stalo se rovněž tradicí, že jeho vědecká práce vždy směřovala do velmi ceněných realizačních výstupů pro lesnický provoz. A právě v lesnické praxi se formou poradní, expertní i pedagogické činnosti jeho práce také nejvíce odrazila a zúročila. V období let 1954 - 2011 publikoval 570 prací, přičemž polovina z nich (285 prací) se dotýkala Krkonoš a 80 % jeho prací mělo přímé lesnické zaměření. S lesnickou praxí, Výzkumnou stanicí Opočno, Krkonošským národním parkem i mnoha ostatními institucemi úzce spolupracoval i po svém odchodu do důchodu (v červnu 1990). Významný podíl měl zejména v letech 1998 - 2002 na tvorbě tuzemských standardů kvality sadebního materiálu lesních dřevin. Z této spolupráce i nadále čerpají platná ustanovení české technické normy; řada autorových poznatků je zahrnuta a využita i v nynějších legislativních předpisech o obchodování s reprodukčním materiálem lesních dřevin. Práce pana Ing. Theodora Lokvence, CSc. ve prospěch lesního hospodářství zůstává východiskem, na které mohou nové generace výzkumníků navazovat.

Mezi širokou veřejností se zapsal jako autor knihy *„Toulky Krkonošskou minulostí“*. Byl nositelem mnoha vědeckých ocenění a uznání.

Jako dlouholetý člen pobočky ČNS v Náchodě byl učitelem a rádcem mnoha začínajících sběratelů mincí a badatelů v oblasti numismatiky. Spolu s Oldřichem Šafářem vytvořili soupis numismatických památek, které se váží k okresu Náchod a zveřejnili ho v roce 1997 v publikaci *„Ražby okresu Náchod“*. Já sám nikdy nezapomenu na jeho pomoc při rozšiřování mé sbírky, kdy mi na různých okresních a místních burzách nezištně poradil, ohodnotil nabízený materiál a nebál se nikdy říct různým prodejcům, co si o jejich nabídce myslí. Až do posledních dnů svého života se aktivně zajímal o dění v numismatických kruzích a rád přispěl svou radou a zkušeností každému, kdo ho v Opočně navštívil.

Pro nás navždy zůstane jako milý, čestný člověk a významný numismatik, jehož znalosti a zkušenosti nám budou chybět.

ing. Theodor Lokvenc, CSc. 31. 3. 2012 v Brně při zahájení veletrhu Silva Regina, kde převzal Uznání za zásluhy o les a významný přínos českému lesnictví, udělené ministrem zemědělství ČR

Dva červnové výlety královéhradecké pobočky ČNS

Červen 2013 se v životě královéhradecké pobočky stal měsícem dvou výletů. Oba byly svými organizátory pečlivě a dlouho dopředu plánovány.

První výlet (1.6.) byl jako již tradičně zaměřen na jednu z největších regionálních událostí – vojenské střetnutí rakouské a pruské armády v roce 1866. Tentokrát nás organizátor akce, pan Jindřich Kudrna, zavedl na trutnovské bojiště. Při bitvě u Trutnova totiž poprvé a naposled zvítězila rakouská vojska. Vlakem jsme se přepravili do Trutnova, kde jsme jako první navštívili místní městské muzeum. Velkým zklamáním nám bylo zrušení expozice zabývající se válkou 1866. Prohlédli jsme si ale ostatní exponáty a zhlédli dvě videa o znovuoobjevení a záchraně hradu Vízmburk. Po obědě v pivovarské restauraci jsme pod deštníky přešli do městského parku, kde jsme navštívili Jánskou kapli. Uvnitř je vytvořeno malé muzeum exponátů vztahující se k válce 1866, u ní je sneseno z okolních lesů mnoho pomníků. Následně jsme se přemístili k památníku generála Ludvíka Gablenze, který je v něm i pochován. Prohlídkou památníku a i jeho hrobu náš výlet skončil, cesta domů proběhla opět vlakem.

účastníci trutnovského výletu pod deštníky, ale s úsměvem

pomníky z oblasti u Jánské kaple

Druhý výlet proběhl ve dnech 8. až 9. června a byl pojat jako tajný. Tuto akci organizoval pan Milan Borůvka a zhostil se ji opravdu skvěle. Poněvadž bylo v plánu navštívit více památek, bylo nutné zorganizovat přepravu auty, což se povedlo.

Sraz byl tentokrát oproti loňskému tajnému výletu v Jaroměři. Tam jsme navštívili místní hřbitov, kde jsme byli upozorněni na dvě mimořádné památky. Prvním byl náhrobek Anny Miseliusové, tzv. „plačící žena“ Autorem náhrobku je sochař Matyáš Bernard Braun a Anna Miseliusová byla jeho tchýní. Druhým náhrobkem bylo sousoší Piety od Otakara Španiela. Poté jsme se auty přemístili přes Polici nad Metují na Broumovsko.

Hlavním cílem celého výletu byla návštěva mimořádných architektonických památek Broumova – staveb Kiliána Ignáce Dientzenhofera. Je s podivem, kolik staveb zde na tak malém území tento architekt vytvořil. Postupně jsme obdivovali kostely ve Vižňově, Verněřovicích, Ruprechticích, Božanově, Otovicích, Šonově a Heřmánkovcích.

stavitel Kilián Ignác Dientzenhofer a opat Otmar Daniel Zinke, který inicioval obnovu břevnovského kláštera, přestavbu broumovského kláštera a stavbu broumovské skupiny barokních kostelů

Měli jsme i štěstí v tom, že kostely byly mimořádně otevřené pro veřejnost v akci dne otevřených kostelů Broumova. Navštívili jsme i kostel sv. Jiří a Martina v Martínkovcích, který postavil nikoliv K. I. Dientzenhofer ale Jan Baptista Allio. V Broumově jsme navštívili ještě hřbitovní kostelík Panny Marie, nejstarší dřevěný kostelík ve střední Evropě a na hřbitově obdivovali pomník padlým ve válce v roce 1866. To vše jsme stihli první den – bylo to jen tak tak. Nocleh jsme měli zajištěn v Janovičkách v penzionu Restaurant Zámeček.

Druhý den jsme navštívili Broumov. Zde jsme si prohlédli klášter a kostely Sv. Václava a sv. Petra a Pavla. Poté jsme se přemístili na barokní poutní kapli Panny Marie Sněžné na vrchu Hvězda (také ji projektoval K. I. Dientzenhofer) a v místní turistické restauraci Hvězda jsme poobědvali. Cestou domů jsme ještě navštívili v Bezděkově nad Metují barokní kostel Sv. Prokopa, postavený v letech 1724-1727 podle projektu opět K. I. Dientzenhofera.

účastníci dvoudenního tajného výletu

Tak jak se počasí na první výlet nepovedlo, tak druhá akce dopadla velice dobře. Počasí se po předchozích deštích umoudřilo a tak i všichni účastníci byli velice spokojeni. Na památku obou těchto akcí byly vydány pamětní žetonky.

pamětní ražby na červenové výlety

SBĚRATELSKÉ ZPRÁVY HK č. 136 -137, informační bulletin

ISSN 0231-9500

Vydává Česká numismatická společnost, pobočka v Hradci Králové. Časopis vychází jako bezplatná a nedílná příloha aukčního katalogu ČNS pobočky v Hradci Králové, neprochází jazykovou kontrolou.

www.cns-hk.sweb.cz e-mailová adresa: cns-hk@seznam.cz

Redakční komise SZ: Martin Foukal (marfou@atlas.cz),

Faris Awwad (awwad@seznam.cz)

Tisk: K&A advertising (ka@iol.cz)

Náklad 950 výtisků. Do tisku předáno v srpnu 2013.